

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน
มัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
THE STUDY OF LEARNING AND TEACHING THE BUDDHIST
SUBJECT AT THE SECONDARY SCHOOLS IN
BANGKHUNTHIEN DISTRICT, BANGKOK

พระมหาฉัฐกฤษณ์ สุเมธ (ปัญญาพัฒนะนันท์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน
มัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

พระมหาณัฐกฤษฏ์ สุเมธ (ปัญญาพัฒนะนันท์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**THE STUDY OF LEARNING AND TEACHING THE BUDDHIST
SUBJECT AT THE SECONDARY SCHOOLS IN
BANGKHUNTHIEN DISTRICT, BANGKOK**

PHRAMAHA NATTAKIT SUMEDHO (PANYAPATTANANAN)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of

The Requirement for The Degree of

Master of Arts

(Educational Administration)

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Bangkok, Thailand

C.E. 2011

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- ผู้วิจัย** : พระมหาฉัตรกฤษณ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ผศ.ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ป.ธ.๑, พธ.บ., M.Ed., Ph.D.
 - : ผศ.ดร. สีน งามประโคน, พธ.บ., M.A., Ph.D.
 - : ผศ.ดร. ชวาล ศิริวัฒน์, พธ.บ., M.Ed., Ph.D.
- วันที่สำเร็จการศึกษา** : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน ๓) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียน จำนวน ๑๔๕ คน ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เครื่องที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยด้วย t-Test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับ ได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอนต่ำที่สุด

๒) การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ในเรื่องเพศ อายุ และชั้นเรียน ของนักเรียนซึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับ ๐.๐๕

๓) จากข้อเสนอแนะเรื่องจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน

ดังนี้ ๑) เกี่ยวกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ครูควรมีความยืดหยุ่นเรื่องหลักสูตร ๒) เกี่ยวกับการเรียนการสอน ครูควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ๓) เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ครูควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตอย่างหลากหลาย ๔) เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ครูควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่เข้าใจง่าย ๕) เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ครูควรแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

Thesis Title : **The Study of Learning and Teaching The Buddhist Subject at the Secondary Schools in Bangkhunthien District, Bangkok**

Researcher : **Phramaha Nattakit Sumedho (Panyapattananan)**

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Suddhipong Srivichai Pali III, B.A., M.Ed., Ph.D.

: Asst. Prof. Dr. Sin Ngamprakhon B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof. Dr. Chawan Siriward B.A., M.Ed., Ph.D.

Date of Graduation : March , 15th 2012

ABSTRACT

The Study of Learning and Teaching The Buddhist Subject at the Secondary Schools in Bangkhunthien District, Bangkok is are : 1) to study The Study of Learning and Teaching The Buddhist Subject at the Secondary Schools in Bangkhunthien District, Bangkok 2) to compare the activity study levels of student stirrers afoul Buddhism according the student' to state 3) the exemplarity groups are 345 at Rattanakhosinsomthojbankghunthien School and Suankulab-Widtayalaya. The Research tools used are the questionnaires , the parentage, the standard deviation and the comparison of the student' veins in learning and teaching in Buddhist are used. The average value of the t-Test and one-way analysis of variance (One-way Anowa)

The results were as follows.

1) The students' viewpoints regarding The Study of Learning and Teaching The Buddhist Subject at the Secondary Schools in Bangkhunthien District, Bangkok are, in general, at the high level . When it is considered separately, it is fund that they are at the high levels from high levels and low levels. That is to say the support of learning and teaching is at the highest level. Lover than that it is the side of using the medium the learning and teaching.

2) The con comparison of the data about the students' sexes and ages is not different with the statistic point of is at the level of 0.05.

3) From the proposal for study The Study of Learning and Teaching The Buddhist Subject at the Secondary Schools in Bangkhunthien District, Bangkok , it is found that the

students who answered the questions, proposed the way of acting the work on each side as follows ; 1) Regarding the curriculum and the essence of learning and teaching, there should be the flexibility the matters of circular. 2) Regarding the learning and teaching, the teacher should ask the student to co-operate in teaching both inside and outside the glass room. 3) Regarding the activities to support the learning and teaching , the teacher should set up various activities. 4) Regarding the use of teaching media, the teacher should use the easily understandable media. 5) Regarding the measurement of the result of learning and teaching, the teacher should inform the result of the measurement to the student every time.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอ
ระบุนามไว้เพื่อแสดงความขอบคุณดังต่อไปนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลิน งามประโคนและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวาล ศิริวัฒน์ กรรมการที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาช่วยเหลือให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์
อย่างยิ่ง

ขออนุโมทนา และขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
อินตา ศิริวรรณ ดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ ดร.มงคล คำมูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย คู่อรัมย์
ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความถูกต้องเครื่องมือการวิจัย และขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะ
ครุศาสตร์ และ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้บริหารสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๒ โรงเรียน ที่ให้
ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับช่วยเหลือในเรื่องของเอกสารข้อมูลในการทำ
วิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จึง
ทำให้สำเร็จลงด้วยดี

ขออนุโมทนา และขอบพระคุณ พระครูปลัดปริยัติวิวัฒน์ ประธานดำเนินการสอบ
ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการที่ควบคุมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ทำให้สำเร็จได้ด้วยดี

ขออนุโมทนา และขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระพิศาลพัฒนพิสุทธิ เจ้าคณะเขต
บางขุนเทียน-บางบอน เจ้าอาวาสวัดเลา ที่ให้โอกาสได้ศึกษาระดับปริญญาโท คณาจารย์
นักวิชาการทุกท่านที่เป็นเจ้าของหนังสือและงานวิจัยที่มีคุณค่า ซึ่งท่านได้เขียนไว้ให้ได้ศึกษา
ค้นคว้า เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการเขียนวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การ
ศึกษาวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ลงได้ตามวัตถุประสงค์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจตามสมควร พร้อมทั้งขอ
อุทิศความดีของวิทยานิพนธ์นี้ให้บิดามารดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ญาติโยมผู้มีอุปการคุณ ทุกท่าน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และแก่พระพุทธศาสนา เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงของ
พระสังฆธรรมสืบไป

พระมหาฉัฐกฤษณ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์)

๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ก
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	น
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ สมมติฐานในการวิจัย	๔
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๘
๒.๒.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๘
๒.๒.๒ ด้านการเรียนการสอน	๑๑
๒.๒.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๒๔
๒.๒.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๒๕
๒.๒.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล	๓๐
๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๓๕
๒.๒.๑ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์	๓๕
๒.๒.๒ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย	๓๖
๒.๒.๓ รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ	๓๘
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๐
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๗

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๘
๓.๒	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๙
๓.๓	การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ	๔๙
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๐
๓.๕	การวัดค่าตัวแปร	๕๐
๓.๖	การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล	๕๑
๓.๗	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๑

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

๔.๑	วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของนักเรียนเพื่อหา ค่าความถี่ และค่าร้อยละ	๕๓
๔.๒	วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้าน	๕๔
๔.๓	วิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานะภาพของนักเรียน เพศ อายุ ชั้นเรียน	๖๐
๔.๔	ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๖๕

บทที่ ๕ สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

๕.๑	สรุปผลการวิจัยของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา	๖๖
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๖๙
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๗๓

บรรณานุกรม

๗๘

ภาคผนวก

๗๙

ก	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๐
ข	หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	๘๑
ค	หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย	๘๓
ฅ	หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๕
ง	ผลจากคำ try out	๘๘

ประวัติผู้วิจัย

๑๐๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงจำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	๔๘
๔.๑	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใน ด้านเพศ	๕๓
๔.๒	จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านชั้น เรียน	๕๓
๔.๓	จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านชั้น เรียน	๕๓
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๕ ด้าน	๕๔
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตาม ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้าน หลักสูตรสาระการเรียนรู้	๕๕
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตาม ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้าน การเรียนการสอน	๕๖
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตาม ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้าน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๕๗
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตาม ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการ ใช้สื่อการเรียนการสอน	๕๘
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผู้ตอบแบบสอบถามตามความ คิดเห็น ของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการวัด และประเมินผล	๕๙

๔.๑๐	เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอนของหลักสูตรการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ	๖๐
๔.๑๑	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพของนักเรียนด้านอายุ	๖๑
๔.๑๒	แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามของนักเรียนด้านระดับชั้นเรียน	๖๒
๔.๑๓	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้	๖๓
๔.๑๔	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านการเรียนการสอน	๖๓
๔.๑๕	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๖๔
๔.๑๖	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๖๔
๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตาม ด้านการวัดผลประเมินผล	๖๕

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
๒.๑	แสดงรายละเอียดวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๑๕
๒.๒	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่สมาชิกของสังคม โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม อันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และพอใจที่จะฝึกฝนร่วมกันกระทำการกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวม การศึกษา จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ทุกชีวิต และยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถทั้งทางด้านทัศนคติ และพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทั้งสายสามัญ และอาชีพ ศีลธรรมและวัฒนธรรม ที่สำคัญคือ เป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติปฏิบัติและใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวม อันเป็นเจตคติที่ดีงามทางด้านความมีน้ำใจ ซึ่งการปฏิบัติต่อส่วนรวมในทางที่ดี ก่อให้เกิดทักษะความคล่อง ความชำนาญ ในการปฏิบัติตามในแนวทางที่เหมาะสม ตามขอบเขตศีลธรรม ทั้งความประพฤติภายนอกและคุณธรรมภายใน^๑ โรงเรียนจึงเป็นสถาบันทางการศึกษา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพ เพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต นักเรียนจึงเป็นทั้งทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากร ตามแนวคิด ๔ ประการ คือ

๑) นักเรียนเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ของนักเรียน ให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนา เพราะถ้าปราศจากนักเรียนแล้ว โรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้ โรงเรียนจะมีแต่ผู้บริหาร ครู และอาคารสถานที่ได้อย่างไร นักเรียนจึงเป็นทรัพยากรป้อนกระบวนการของโรงเรียน

๒) นักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนจึงต้องจำลองเวทีสังคม เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวที่สังคมปรารถนา ดังนั้นโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากร คือนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดชุมชนหรือสังคมจะเกิดหรือตายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียนที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต

^๑ ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์๒๕๓๕), หน้า ๑.

๓) นักเรียนในฐานะทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ตรงที่ว่านักเรียนจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) นักเรียนจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ ต่อเมื่อนักเรียนมีคุณภาพโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ^๒ ประสบการณ์ภายในโรงเรียน ซึ่งหมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริการที่ทางโรงเรียนจัดให้ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น รู้จักช่วยตนเอง รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ในการที่จะพัฒนาจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยมที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีงาม อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ด้วยเหตุนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดสาระการเรียนรู้ โดยมีจุดประสงค์เนื้อหา ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทางด้านจริยธรรม โดยกำหนดจริยธรรม และพระพุทธศาสนา ไว้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี สามารถควบคุม กาย วาจา และใจ ให้อยู่ในขอบเขตที่ดีงาม สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนและสังคม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย

วิชาพระพุทธศาสนา เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำไปสู่ความเป็นผู้มีศีลธรรมจรรยา และเป็นพลเมืองดีของสังคม จึงถือเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการกำหนดหลักจริยธรรมในสังคม หลักการตีความคุณค่าของแบบแผนความประพฤติ และการครองตน ให้อยู่ในครรลองของความประพฤติที่ดีงาม ด้วยจิตสำนึกมโนธรรมของตนเองได้อย่างสมบูรณ์^๓

ส่วนการปลูกฝังจริยธรรมให้กับนักเรียน เป็นกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งสถาบันที่ทำหน้าที่ ในการปลูกฝัง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือสังคมโดยทั่วไป ล้วนแต่มีลักษณะ และวิธีการในการปลูกฝังจริยธรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น โรงเรียน ซึ่งทำหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรมให้แก่นักเรียนต่อจากครอบครัว จะมีวิธีการแตกต่างไปจากครอบครัว คือโรงเรียนปลูกฝังจริยธรรม โดยมีหลักสูตร บทเรียน ที่แน่นอน มีวิธีการปลูกฝัง ถ่ายทอด และประเมินผล

^๒ ชัยขงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒.

^๓ ประกาศิ สีอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, หน้า ๕.

เป็นระบบ ในขณะที่ครอบครัวยุคใหม่และถ่ายทอด จริยธรรมโดยการให้การเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่น รวมทั้งการลงโทษ และให้รางวัลแก่นักเรียน แม้การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม และการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี ได้ทำกันมานานแล้ว แต่เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของเยาวชนในปัจจุบันกลับเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของสภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของวิชานี้ ซึ่ง ดร.อำนาจ ทะพิงค์แก^๔ ได้เสนอความคิดเห็นว่ามูลเหตุของความประพฤติอันไม่พึงประสงค์เป็นเพราะวิธีการสอนศีลธรรมหรือการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และในรายงานของ เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐชี้ให้เห็นว่า ความล้มเหลวดังกล่าว เกิดขึ้นเนื่องจากการสอนของครูส่วนใหญ่ มุ่งในแง่ที่จะสอนให้ทันเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งการวัดผลก็มักจะวัดในแง่ความจำด้านเนื้อหา ซึ่งในบางครั้งจุดมุ่งหมาย และการวัดผลมีความ ไม่สอดคล้องกัน เช่น ความมุ่งหมาย ให้เด็กเป็นคนมีเมตตา เวลาวัดผลจะดูแต่คะแนนสอบเพียงอย่างเดียว เด็กบางคนอาจได้คะแนนสูงทั้ง ๆ ที่เป็นคนชอบรังแกสัตว์ก็ได้^๕ และจากรายงานของคณะกรรมการพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษาที่ว่า การสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ มักมุ่งสอนให้จบหลักสูตร รวมทั้งการวัดผล ก็มักที่จะเน้นในแง่ความจำ ในด้านเนื้อหา ครูผู้สอนมักให้นักเรียนท่องจำหลักการ กฎ สูตร ทฤษฎี โดยไม่เข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้งทำให้เข้าลักษณะที่ว่า การเรียนแบบนกแก้วนกขุนทอง ความจริงแล้วความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะในเรื่องศีลธรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับทักษะคิด ความใฝ่ใจที่จะนำเอาความรู้ ความเข้าใจไปปฏิบัติ และที่เกี่ยวกับทักษะ ความคล่องแคล่ว ชำชอง ในการปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการในการสอนเป็นส่วนใหญ่ถ้าใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมผู้เรียนจะไม่เบื่อหน่ายกลับมองเห็นประโยชน์และเกิดน้ำใจที่จะปฏิบัติตาม และเมื่อสอนให้ปฏิบัติมากๆ ก็จะเกิดทักษะขึ้นได้ ส่วนพระมหาวรพงษ์ วรเมธี(บุญปิ่น)^๖ ได้กล่าวถึงปัญหาในด้านการเรียนการสอน จริยธรรมว่า ด้านการเรียนการสอนนั้น ครูขาดแหล่งวิทยากรที่จะศึกษาค้นคว้า ด้านการใช้สื่อ

^๔ อำนาจ ทะพิงค์แก, ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๒๐๒.

^๕ เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ, “การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๕๔.

^๖ พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปิ่น), “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ข.

อุปกรณ์ ครูประสบปัญหาสื่อมีไม่เพียงพอ ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรม ด้านการวัดและประเมินผล ครูประสบปัญหาขาดทักษะ ความรู้ในด้านสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ส่วนนักเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้าน จริยธรรม เรื่อง ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น สภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีสาเหตุมาจากทั้งครูผู้สอน นักเรียน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นประการสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนขาดความเอาใจใส่และใฝ่หาความรู้ หรือเป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติ ในการเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ดังนั้นผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา สารสนเทศศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ จึงมีความตระหนัก และสนใจศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามสถานภาพของนักเรียน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๑.๓ สมมติฐานการวิจัย

๑.๓.๑ นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

๑.๓.๒ นักเรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

๑.๓.๓ นักเรียนที่มีชั้นเรียนแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกันอย่างไร

๑.๔.๓ ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครมีอย่างไร

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะ รูปแบบ ขั้นตอน หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๒ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

๑.๕.๓ หลักสูตรสาระการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ การเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข แต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ และมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน

๑.๕.๔ การเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การเรียนเนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๑.๕.๕ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์พร้อมทั้งจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงามเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้อย่างหลากหลาย และได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

๑.๕.๖ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย นำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

๑.๕.๗ **ด้านการวัดผลและประเมินผล** มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูมีการประเมินผลผู้เรียน โดยสอบวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น แจงผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการประเมินของครู ไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียน

๑.๕.๘ **ปัญหา** หมายถึง สิ่งที่ขัดขวาง เป็นอุปสรรค ทำให้เกิดการติดขัด ไม่ราบรื่น หรือสิ่งที่ปีติกัน มิให้ดำเนินไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๑.๕.๙ **โรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง โรงเรียนที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติตามที่กฎหมาย กำหนดและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

๑.๕.๑๐ **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

๑.๕.๑๑ **สถานภาพส่วนบุคคล** หมายถึง เพศ อายุ ชั้นเรียน ของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๖ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๖.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งมีตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของนักเรียน

(๑) เพศ

(๒) อายุ

(๓) ชั้นเรียน

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน

(๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

(๒) ด้านการเรียนการสอน

(๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน

(๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

(๕) ด้านการวัดและประเมินผล

๑.๖.๒ ขอบเขตประชากร

ประชากรคือ นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๒ โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งหมดดังนี้ ได้แก่ ๑) นักเรียนโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน จำนวน ๑,๕๓๘ คน ๒) นักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี จำนวน ๖๔๔ คน รวมทั้งสิ้น ๒,๑๘๒ คน

๑.๖.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

เป็นการศึกษาเฉพาะ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๕๔ รวม ๒ โรงเรียน คือ ๑) โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน ๒) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี

๑.๖.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยประมาณ ๖ เดือน คือ ระหว่างเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๔ – ธันวาคม ๒๕๕๔

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบวิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี ตำรา บทความ หนังสือเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๑.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

๒.๑.๒ ด้านการเรียนการสอน

๒.๑.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

๒.๑.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียน

๒.๑.๕ ด้านการวัดและประเมินผล

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๑ รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์

๒.๒.๒ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย (Gangnes Instructional Model)

๒.๒.๓ รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory Model)

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๑.๑ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของครูก็คือช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อจะช่วยให้ นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียนฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพ

นักจิตวิทยาที่ยึดถือทางพฤติกรรมนิยม แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) พฤติกรรมเรสปอนเด็นท์ (Respondent Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้า

เมื่อมีสิ่งเร้าพฤติกรรมตอบสนองก็จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถจะสังเกตได้ ๒) พฤติกรรมโอเปอเรนต์ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือสัตว์แสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา (Emitted) โดยปราศจากสิ่งเร้าที่แน่นอนและพฤติกรรมนี้มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ประเภทแรกหรือ Respondent Behavior เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ระบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้อธิบาย Operant Behavior เรียกว่า Operant Conditioning Theory พื้นฐานความคิด (Assumption) ของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม คือ ๑) พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถจะสังเกตได้ ๒) พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนรู้ที่เป็นอิสระหลายอย่าง ๓) แรงเสริม (Reinforcement) ช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

วัตสัน (J.B. Watson) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นบิดาของจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกกับมนุษย์ โดยศึกษาเรื่องความกลัว ในปี ๑๙๒๐ วัตสันและผู้ช่วยชื่อเรย์เนอร์ ได้เขียนบทความชื่อว่า “Conditioned Emotional Reactions” ซึ่งสรุปผลการทดลองกับทารกอายุประมาณ ๘ - ๙ เดือน ชื่ออัลเบิร์ต (Albert) การทดลองเริ่มโดยผู้วิจัยเคาะแผ่นเหล็กให้เสียงดังขึ้น ให้เสียงดังกล่าวเป็นสิ่งเร้าที่ไม่เงื่อนไข (UCS) ซึ่งจะก่อให้เกิดการตอบสนองที่ไม่ต้องการวางเงื่อนไข (UCS) คือความกลัว วัตสันและเรย์เนอร์ ได้ใช้หนูขาวเป็นสิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไข (CS) มาล่อหนูน้อย อัลเบิร์ต ซึ่งชอบหนูขาวไม่แสดงความกลัว แต่ขณะที่หนูน้อยยื่นมือไปจับเสียงเคาะแผ่นเหล็กก็ดังขึ้น ซึ่งทำให้หนูน้อยกลัว ทำคู่กันเช่นนี้เพียงเจ็ดครั้ง ในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์ ปรากฏว่าตอนหลังหนูน้อยเห็นแต่เพียงหนูขาวก็จะแสดงความกลัวทันที

สกินเนอร์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการให้แรงเสริมแบบเป็นครั้งคราวไว้อย่างละเอียดโดยแบ่งการให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวออกเป็น ๔ ประเภท คือ ๑) การให้แรงเสริมตามช่วงเวลาที่แน่นอน (Fixed Interval) ๒) การให้แรงเสริมตามช่วงเวลาที่ไมแน่นอน หรือไม่สม่ำเสมอ (Variable Interval) ๓) การให้แรงเสริมตามอัตราส่วนที่แน่นอนหรือคงที่ (Fixed Ratio) ๔) การให้แรงเสริมตามอัตราส่วนที่ไมแน่นอน (Variable Ratio) ตัวอย่างและแบบแผนของพฤติกรรมสนองตอบของอินทรีย์หรือผู้เรียน ปรากฏตามตารางการให้แรงเสริม สกินเนอร์ มีความเชื่อมั่นว่าแรงเสริมเป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรม หรือการเรียนรู้ของนักเรียน ฉะนั้นครูที่ดีจะต้องสามารถจัดสภาพของการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับแรงเสริมเมื่อการเรียนรู้ได้เกิดขึ้น พฤติกรรมใดที่ได้รับแรงเสริม พฤติกรรมนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งที่นักเรียนเรียนรู้ พฤติกรรมใดที่ไม่ได้รับแรงเสริมแม้ว่าจะเน้นสิ่งที่ครูต้องการให้เกิด ก็จะไม่อยู่นานคงทน

สรุปหลักสำคัญของการใช้แรงเสริมในการสอนมีดังต่อไปนี้ ๑) ครูจะต้องทราบว่าการเสริมของนักเรียนที่แสดงว่านักเรียนเรียนรู้แล้วมีอะไรบ้างและให้แรงเสริมพฤติกรรมนั้น ๆ ๒) ตอนแรก ๆ ครูควรจะให้แรงเสริมทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ตอนหลังให้แรงเสริมเป็นครั้งคราว (Intermittently) ได้ ๓) ถ้าจำเป็นสำหรับนักเรียนบางคนในการเปลี่ยนพฤติกรรม ครูอาจจะใช้แรงเสริมที่เป็นขนมหรือรางวัลที่เป็นสิ่งของ หรือสิ่งที่จะเอาไปแลกเปลี่ยนของรางวัลได้ (Token) ๔) ครูจะต้องระวังไม่ให้แรงเสริม เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ๕. สำหรับพฤติกรรมที่ซับซ้อน หรือการเรียนรู้ที่ซับซ้อน ครูควรจะใช้หลักการตัดพฤติกรรม (Shaping) คือให้แรงเสริมกับพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ใกล้เคียงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามลำดับขั้น (Successive Approximation) ๖) ค่อย ๆ ลดสัญญาณบอกแนะหรือการชี้แนะลง เมื่อเริ่มเห็นว่าไม่จำเป็น ๗) ค่อย ๆ ลดแรงเสริมแบบให้ทุกครั้งลง เมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำได้แล้ว และผู้เรียนเริ่มแสดงว่ามีความพึงพอใจซึ่งเป็นแรงเสริมด้วยตนเองจากการทำงานนั้นได้

ออสซูเบล ได้แบ่งการเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมายออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) Subordinate learning เป็นการเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย โดยใช้ Derivative หรือ Correlative Subsumption กระบวนการ Derivative Subsumption เป็นการที่เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เคยเรียนรู้แล้ว ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนเรียนรู้ว่าสัตว์มีปีกบินได้ ถ้ามีคนบอกว่า นกบินได้ ก็ไม่ต้องเรียนรู้โดยท่องจำอย่างไม่คิดว่านกเป็นสัตว์มีปีก (บินได้) และสามารถดูซึมเข้าในโครงสร้างสติปัญญาที่มีอยู่แล้วอย่างมีความหมาย สำหรับกระบวนการ Correlative Subsumption หมายถึงการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เกิดจากการขยายความ หรือปรับความรู้เดิมให้มีสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนอาจจะมีความรู้เดิมว่า รูปสามเหลี่ยมเป็นรูปที่มีด้านสามด้าน หน้าราบและปิด และเมื่อผู้เรียนต้องเรียนความรู้รวบยอดใหม่ เช่น สามเหลี่ยมด้านเท่า ผู้เรียนจะเข้าใจด้วยการขยายความจากความรู้เดิมเกี่ยวกับลักษณะของสามเหลี่ยม จึงเชื่อมโยงความคิดรวบยอดสามเหลี่ยมด้านเท่าให้เข้ากับโครงสร้างปัญญาที่มีอยู่ ๒) Superordinate Learning เป็นการเรียนรู้โดยใช้วิธีอนุมาน ผู้เรียนอาจจะจัดกลุ่มสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้เข้ากับความคิดรวบยอดที่กว้างและคลุมความคิดรวบยอดที่เรียนใหม่ เป็นต้นว่า เด็กที่เริ่มเรียนสีต่าง ๆ เช่น สีฟ้า สีเหลือง สีแดง สีเขียว ว่าเป็นสีต่าง ๆ แต่รวมสีต่าง ๆ เหล่านี้ให้อยู่ใต้ความคิดรวบยอด “สี” หรืออาจจะรวมสัตว์ต่าง ๆ เช่น หู สุนัข หมี ว่าเป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม ๓) Combinatorial Learning การเรียนรู้ประเภทนี้หมายถึงการเรียนรู้หลักการกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เชิงผสมในวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ โดยให้เหตุผลหรือจากการสังเกต ตัวอย่างเช่น การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักและระยะทางในการที่ทำให้ไม้กระดานหกกระดกขึ้นลง ออสซูเบลถือว่า Advance Organizers มีความสำคัญมากเพราะเป็นวิธีการสร้างการเชื่อมช่องว่าง

ระหว่างสิ่ง (ความรู้) ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วกับสิ่ง (ความคิดรวบยอดใหม่) ที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจเนื้อหาของหน่วยเรียนใหม่และช่วยความจำได้ดีขึ้น ฉะนั้นผู้สอนควรจะใช้เทคนิค Advance Organizers ช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้ทั้งประเภทการรับอย่างมีความหมาย และการค้นพบอย่างมีความหมาย ทฤษฎีการเรียนรู้ของออสซูเบล เป็นทฤษฎีปัญญานิยม เน้นความสำคัญของครู คือว่าครูมีหน้าที่ที่จะจัดเรียบเรียงความรู้อย่างมีระบบ และสอนความคิดรวบยอดใหม่ที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้

สรุปว่า **หลักสูตรสาระการเรียนรู้** มีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ การเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข แต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ และมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน

๒.๑.๒ ด้านการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องต่อไป^๑

๑) พัฒนาการของหลักสูตรการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มี “วิชาจรยยา” เป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพื่อกล่อมเกลานิธิยใจของกุลบุตรกุลธิดาในสมัยนั้น และได้ถือเป็นนโยบายให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับวิชานั้นมาตลอด จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาจรยยาก็มีส่วนต้องปรับปรุงตามไปด้วย โดยขยายออกไปเป็นหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เนื้อหาของวิชาศาสนาและจริยธรรมจะมีลักษณะเป็นจริยธรรมสากลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างไรก็ตามการปรับปรุงหลักสูตรในห้วงเวลาต่อมาก็หันกลับมาให้

^๑ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า คำนำ.

ความสำคัญโดยเพิ่มเนื้อหาสาระของศาสนาและจริยธรรมนี้ขึ้นอีก เนื่องจากเยาวชนมีปัญหาด้านศีลธรรมมากขึ้นในการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยประกาศให้ใช้ในปีการศึกษา ๒๕๒๖ สำหรับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๒๗ การปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบให้กรมวิชาการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และมีคำสั่งให้โรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา นำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้ใช้เป็นการนำร่องก่อนในปีการศึกษา ๒๕๓๓ ทุกชั้น และให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ในปีการศึกษา ๒๕๓๔ โดยมีผลบังคับใช้ปีละชั้นในแต่ละระดับตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๖๑๑ และ ๖๑๒ และ ๖๑๓/๒๕๓๓ นั้นหลังจากที่หลักสูตรได้นำไปใช้ชั่วระยะหนึ่งแล้ว ได้มีคำถาม ข้อเสนอจากองค์กร บุคลากรที่หวังดีต่อพระพุทธศาสนาว่า การปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ได้ตัดทอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ลดน้อยลงไปทั้งคาบวิชา และเนื้อหา กรมวิชาการจึงขอความเห็นชอบจากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มวิชา “พระพุทธศาสนา” เป็นวิชาเลือกเสรีกลุ่มวิชาสังคมศึกษา กำหนดให้เรียน ๒ คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ได้ ๑ หน่วยการเรียน รวม ๘๐ คาบ/ปี ทั้งยังกำหนดให้นักเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกคนต้องเรียนสาระพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม^๒ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส ๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำ หลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑ – ม.๓) คือ ๑) รู้และเข้าใจประวัติ ความเป็นมา ความหมาย องค์ประกอบ ความสำคัญของศาสนา คัมภีร์ทางศาสนาที่ตนนับถือ และวิเคราะห์พระจริยาวัตรของศาสดา – สาวกที่สำคัญของศาสนาต่าง ๆ ๒) สามารถนำหลักธรรมในศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ๓) รู้และเข้าใจความหมาย ประโยชน์ และกระบวนการของการฝึกบริหารจิตเจริญปัญญาและใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐาน ส ๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำ ความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑ – ม.๓) คือ ๑) เชื่อมมั่นในการทำความดีตามหลักจริยธรรม โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศมาสนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๒) ตระหนักถึงการทำความดีของบุคคลที่เป็นแบบอย่างทางศีลธรรม

^๒ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๑๑ – ๑๕.

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร ความเป็นเหตุเป็นผลของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญและนำเสนอเป็นทางการประพฤติปฏิบัติของตนเอง กลุ่มเพื่อนชุมชน และสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๓) ตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของการบริหารจัดการ และเจริญปัญญา และสามารถปฏิบัติได้ มาตรฐาน ส ๑.๓ ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑ – ม.๓) คือ ๑) รู้และปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ โดยนำ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคมสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนเกี่ยวข้อง และประเทศชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ๒) ใช้ภาษาในคำภีร์ที่ใช้ในศาสนาที่ตนนับถือ และร่วมศาสนพิธี พิธีกรรม วันสำคัญทางศาสนาด้วยความเต็มใจ และเห็นคุณค่า ๓) มีทักษะในการบริหารจัดการ และเจริญปัญญา และนำมาใช้ในการคิดที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

๒) รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษา

สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับรายละเอียดนี้ได้แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีดังต่อไปนี้

หัวข้อเรื่อง	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
๑. ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> • การสังคายนา • การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย • ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น <ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาประจำชาติ - สถาบันหลักของสังคมไทย - สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย 	<ul style="list-style-type: none"> • การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน • ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน • ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> • การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน • ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรคอารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก

		ไทยในฐานะเป็น -รากฐานของวัฒนธรรม -เอกลักษณ์และมรดก ของชาติ	
- พุทธประวัติ	• สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ - ประสูติ - เทวทูต ๔ - การแสวงหาความรู้ - การบำเพ็ญทุกรกิริยา	• สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ - การผจญมาร - การตรัสรู้ - การสั่งสอน	• ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เช่น - ปางมารวิชัย - ปางปฐมเทศนา - ปางลีลา - ปางประจำวันเกิด • สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ - ปฐมเทศนา - โอวาทปาฏิโมกข์
๒. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	พระรัตนตรัย ๗. พุทธคุณ ๕ อริยสัจ ๔ • ทugend (ธรรมที่ควรรู้) - ชั้น ๕ - ธาตุ ๔ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) - หลักกรรม - ความหมายและคุณค่า - อบายมุข ๖ • นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) - สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) - คิหิสุข	พระรัตนตรัย ๗. ธรรมคุณ ๖ อริยสัจ ๔ • ทugend (ธรรมที่ควรรู้) - ชั้น ๕ - อายุคณะ • สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) - หลักกรรม - สมบัติ ๔, วิบัติ ๔ - อกุศลกรรมบถ ๑๐ - อบายมุข ๖ • นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)	พระรัตนตรัย ๗. สังฆคุณ ๕ อริยสัจ ๔ • ทugend (ธรรมที่ควรรู้) - ชั้น ๕ - ไตรลักษณ์ • สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) - หลักกรรม วิญญูะ ๓ - ปปัญจธรรม ๓ (ตัณหา, มานะ, ทิฏฐิ) • นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ๗. อัตถะ ๓

	<ul style="list-style-type: none"> • มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) - ไตรสิกขา - กรรมฐาน ๒ - ปธาน ๔ - โภค ๓ - มงคล ๓๘ - ไม่คบคนพาล - คบบัณฑิต - บูชาผู้ควรบูชา 	๗. สุข ๒ (สามิส, นิรามิต) <ul style="list-style-type: none"> • มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) • บุญ พ พ นิ มิ ต ข อ ง มัชฌิมาปฏิปทา - ดรุณธรรม ๖ - กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ - กุศลกรรมบถ ๑๐ - สติปัฏฐาน ๔ - มงคล ๓๘ - ประพฤติธรรม - เว้นจากความชั่ว - เว้นจากการค้ำน้ำเมา 	<ul style="list-style-type: none"> • มรรค(ธรรมที่ควรเจริญ) • มรรคมืองค์ ๘ - ปัญญา ๓ - สัมปรัสนธรรม ๗ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - อุบาสกธรรม ๗ - มงคล ๓๘ - มีศีลปวิทยา - พบสมณะ - ฟังธรรมตามกาล - สนทนาธรรมตามกาล
- พุทธสถานสุภา มิต	<ul style="list-style-type: none"> • ยี่เว เสวติ ตาทีโส คบคนเช่นใดเป็นคนเช่นนั้น • อตุคณา โจทยตุคณังจงเตือนตนด้วยตน • นิสมมุ กรณัง เสโยโยใคร่ครวญก่อนทำจึงดี • ทูราวาสา ฆรา ทุกขาเรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้ 	<ul style="list-style-type: none"> • กมฺมุณา วตฺตตี โลโกสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม • กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว • สุโข ปุญฺญสุส อจฺจโย การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ • ปุชโก ลกเต ปุชฺ วนทโกปฏินฺนทนํ ผู้บูชาเขา ย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ไหว้เขา ย่อมได้รับการไหว้ตอบ 	<ul style="list-style-type: none"> • อตุคตา หเว ชิตํ เสโยโยชนะตนนั้นแลดีกว่า • ฆมฺมจารี สุขํ เสตี ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข • ปมาโท มจฺจโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย • สุตฺตฺสฺสํ ลกเต ปญฺญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา
- พระไตรปิฎก	<ul style="list-style-type: none"> • โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระ 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของ 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์ และสาระสังเขปของพระ

	วินัยปิฎก	พระสุตตันตปิฎก	อภิธรรมปิฎก
- เรื่อนำรู้จาก พระไตรปิฎก	• อภินทปัจจเวกขณะ ๕ (ธรรมที่ควรพิจารณา เนื่อง๕ อย่าง)	• จูฬกัมมวิภังคสูตร	• พุทธปณิธาน ๔ ในมหา ปรีนิพพานสูตร
- ศัพท์ทางพระ พุทธศาสนาที่ ควรทราบ	• ปริยัติ – ปฏิบัติ – ปฏิเวธ	• ฉาน – ฉญาณ	• อัตตา – อนัตตา
๓. ประวัติพุทธ สาวก พุทธ สาวิกา	• พระมหากัสสปะ • พระอุบาลี • อนาถบิณฑิกะ • นางวิสาขา	• พระสารีบุตร • พระโมคคัลลานะ • นางชุชชุตตรา • พระเจ้าพิมพิสาร	• พระอัญญาโกณฑัญญะ • พระมหาปชาบดีเถรี • พระเขมาเถรี • พระเจ้าปเสนทิโกศล
- ชาดก	• การเรียนรู้วิถีชีวิตของ พระภิกษุ ที่ต้องศึกษา คันถธุระ และวิปัสสนา ธุระ • การปฏิบัติตัวอย่าง เหมาะสมด้านกาย วาจา และใจ • การเป็นเพื่อนที่ดีตาม หลักทศเบื่องซ้ายในทศ ๖ • มิตรแท้ - มิตรเทียม • การเข้าค่ายพุทธบุตร • การเข้าร่วมพิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนา • การแสดงตนเป็นพุทธ มามกะ	• การเข้าใจบทบาท ของพระภิกษุในการ เผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การแสดงธรรม ปาฐกถาธรรมการ ประพาศิตนให้เป็น แบบอย่าง • การฝึกอบรมของ ตนเองในการช่วยเผย แผ่พระพุทธศาสนา เช่น การบรรยายธรรม การจัดนิทรรศการ • การเข้าค่ายพุทธบุตร • การเข้าร่วมพิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนา • การเป็นลูกที่ดี ตาม หลักทศเบื่องหน้าใน ทศ ๖ • การแสดงตนเป็น	• การเรียนรู้ถึงหน้าที่ของ พระภิกษุ ในการปฏิบัติ ตามหลักพระธรรมวินัย และจริยาวัตรอย่าง เหมาะสม • การปลูกจิตสำนึกใน ด้านการบำรุงรักษาวัด และพุทธสถานให้เกิด ประโยชน์ • การปฏิบัติหน้าที่ชาว พุทธตามพุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรีนิพพานสูตร • การศึกษาเรียนรู้เรื่อง องค์ประกอบของพระ พุทธศาสนานำไปปฏิบัติ และเผยแผ่ตามโอกาส • การศึกษาการรวมตัว ขององค์กรชาวพุทธ • การเป็นศิษย์ที่ดีตาม

		พุทธมามกะ	หลักทศเบื้องต้นชาวในทศ ๖ <ul style="list-style-type: none"> • การเข้าค่ายพุทธบุตร • การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา • การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
-มารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ	<ul style="list-style-type: none"> • การไปวัด • การแต่งกาย การนำเด็กไปวัด การปฏิบัติตนในเขตวัด • การเข้าพบพระภิกษุ • การแสดงความเคารพ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธรูป การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา 	<ul style="list-style-type: none"> • การต้อนรับ(ปฏิบัติสนธการ) • มารยาทของผู้เป็นแขก • ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธีปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืนการให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา การรับสิ่งของ การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล 	<ul style="list-style-type: none"> • การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธีที่บ้าน การจัดเตรียมสถานที่ การสนทนาการแต่งกายมารยาทการพูด การใช้คำพูดกับพระภิกษุตามฐานะ
-ชาวพุทธตัวอย่าง	<ul style="list-style-type: none"> • พระเจ้าอโศกมหาราช • พระโสณะและพระอุตตระ 	<ul style="list-style-type: none"> • พระมหาธรรมราชาลิไท • สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส 	<ul style="list-style-type: none"> • ม.จ.หญิงพูนพิศ มัยดีศกุล • ศาสตราจารย์สัญญาธรรมศักดิ์
๕. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> • สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา • รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา • ฝึกการบริหารจิตและ 	<ul style="list-style-type: none"> • สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา • รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา • ฝึกการบริหารจิตและ 	<ul style="list-style-type: none"> • สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา • รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา • ฝึกการบริหารจิตและ

	<p>เจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ</p> <ul style="list-style-type: none"> • นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน • พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธีคือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียมและวิธีคิดแบบคุณโทษ และทางออก 	<p>เจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ</p> <ul style="list-style-type: none"> • นำ วิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน • พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธีคือวิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบ อรรถธรรม สัมพันธ์ 	<p>เจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ</p> <ul style="list-style-type: none"> • นำ วิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน • พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธีคือวิธีคิดแบบอริยสัง และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
๖. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> • ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียนการปฏิบัติตนในวันมาฆบูชาวันวิสาขบูชาวันอัฐมีบูชาวันอาสาฬหบูชา • วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ • ประวัตินี้และความสำคัญของวันธรรมสวนะวันเข้าพรรษาวันออกพรรษาวันเทโวโรหณะ 	<ul style="list-style-type: none"> • หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา • วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ - ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ วันธรรมสวนะ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประวัตินี้ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย • วันวิสาขบูชา (วันสำคัญสากล) • วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ - หลักปฏิบัติตน การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข การประพฤติวิบัติในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ
- ศาสนพิธี	<ul style="list-style-type: none"> • การจัดโต๊ะหมู่บูชาแบบหมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ และหมู่ ๙ 	<ul style="list-style-type: none"> • การทำบุญตักบาตร • การถวายภัตตาหารสิ่งของที่ควรถวาย และ 	<ul style="list-style-type: none"> • พิธีทุกบุญ งานมงคลงานอวมงคล • การนิมนต์พระภิกษุ

	<ul style="list-style-type: none"> • การจตุรุษเทียบ การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา • คำอาราธนาต่าง ๆ 	สิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ <ul style="list-style-type: none"> • การถวายสังฆทานเครื่องสังฆทาน • การถวายผ้าอาบน้ำฝน • การจัดเครื่องไทยธรรมเครื่องไทยธรรม • การกรวดน้ำ • การทอดกฐินการทอดผ้าป่า 	การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวางด้วยสายสัญญาณ การปลุกเสกอาสนะการเตรียมเครื่องรับรอง การจตุรุษเทียบ <ul style="list-style-type: none"> • ข้อปฏิบัติในวันเสด็จพระการถวายข้าวพระพุทธรูปการถวายไทยธรรมการกรวดน้ำ
๗. สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> • พระพุทธศาสนากับพัฒนาคนและครอบครัว 	<ul style="list-style-type: none"> • พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> • พระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงรายละเอียดวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๓) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔^๓ จะวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยยึดธรรมชาติของวิชาและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ในวิชาพระพุทธศาสนาจะเน้นการวัด และประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา คือนอกจากวัดองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วยังอาจใช้กระบวนการวัดตามระบบศีล – สมาธิ – ปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมและดูด้านที่ฝึกปฏิบัติคือ

(๑) ศีล พฤติกรรมดีงามทั้ง กาย วาจา และอินทรีย์ทั้ง ๖ เคยชิน คล่องแคล่ว อยู่ตัว เป็นวินัยเข้าสู่ชีวิตโดยการสังเกต การบันทึก

^๓ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, หน้า ๒๐๘ – ๒๑๔.

(๒) **สมาธิ** จิตใจมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ และมีความสุข โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

(๓) **ปัญญา** ความรู้ คิด เข้าใจ การมองเห็นความจริงเท่าทันทั้งระบบ ความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงประยุกต์เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเองหรือถ้าจะให้ชัดเจนขึ้น ควรประเมินตามสภาพจริงเพื่อการพัฒนาคุณภาพทางธรรมจรรยา ตามหลักอริยวาทะ ๕ คือ

ก) **ศรัทธา** วัตถุประสงค์มีความเชื่อที่ไม่มั่งงาย มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่เบียดเบียนชีวิตและสังคม โดยการสังเกต การสะท้อนความคิด การตรวจสอบตนเอง

ข) **ศีล** วัตถุประสงค์มีความประพฤติและวิถีชีวิต ไม่เบียดเบียนแต่ก่อคุณ มีวินัย เอื้อต่อวัฒนธรรม โดยการสังเกต การตรวจสอบตนเอง การบันทึกพฤติกรรม

ค) **สุตะ** วัตถุประสงค์มีความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูล ทันทต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ และมีความรู้เหมาะแก่การดำเนินชีวิต กิจการของตน โดยการสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์

ฅ) **จาคะ** วัตถุประสงค์มีจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก

ง) **ปัญญา** วัตถุประสงค์เข้าใจ ทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักแยกแยะชั่วดี คุณโทษประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หยั่งถึงเหตุปัจจัย และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายโดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๔) **ครูกับการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา**

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ในสถานการณ์ทั่วไปมักจะประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ผู้สอนจะต้องทำการศึกษาลักษณะหลักสูตรวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะนำไปสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ และลักษณะรูปแบบ การเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครูจึงต้องนำจิตวิทยาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การ

เรียนรู้ที่เกิดผลมากที่สุด สำหรับการจัดออกแบบกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอน จึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน^๔ เช่น

(๑) ครูควรมีการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนแต่ละคน จะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ต้องให้โอกาสกับผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ สืบเสาะแสวงหาความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอันจะทำให้ผู้เรียนนั้นเรียนอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง

(๒) ครูควรใช้การบูรณาการ ซึ่งเป็นการนำกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอน การสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันรวมไปถึงสถานการณ์ เงื่อนไขการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมและ พร้อมทั้งจะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาคือไป

(๓) ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายโยงความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อการประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้ อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ระบุหรือคาดหวังไว้ ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดนั้น ควรเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้เพียง ข้อเดียวก็ได้ ในขณะที่เดียวกันประสบการณ์การเรียนรู้ข้อเดียว อาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการ เรียนรู้หลายอย่างก็ได้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้แสดงออก โดยไม่มีความรู้สึกว่าการบังคับบัญชาให้ทำ เพราะถ้ามีการบังคับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย

(๔) ครูควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้สูงสุด ตามศักยภาพ

(๕) ครูต้องคอยเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนผ่าน กระบวนการเรียนรู้ จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากความไม่รู้ เป็นรู้และรู้จริงจากทำไม่ได้ ทำไม่ เป็น เปลี่ยนมาเป็นทำได้ ทำเป็น จากไม่ชอบ เปลี่ยนมาเป็นชอบ

^๔ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อุทิศพระพุทธรูปศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๒๑๑ - ๒๒๐.

(๖) ครูต้องยึดหลักการที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพทุกด้านคือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ครูต้องมองผู้เรียนว่ามีภูมิรู้และภูมิธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอนเท่าที่จำเป็น ให้เพียงวิธีการเรียนรู้แต่ต้องพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่า เรียนจากสมาธิ และพิจารณาตน (Self Learning) คือเรียนไปประเมินผลการปฏิบัติของตนปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ รู้รอบ รู้ลึก และรู้แจ้งในที่สุด

(๗) ครูต้องทบทวนบทบาทของตนเองใหม่ว่าตนคือ ผู้ที่ในห้วงค์คุณของ กัลยาณมิตร ๗ ประการ คือ

- ก) วางตนในฐานะผู้ที่ศิษย์ไว้วางใจ
- ข) วางตนให้นำเคารพ
- ค) วางตนในฐานะผู้ทรงคุณความรู้
- ฅ) วางตนในฐานะเป็นที่ปรึกษาที่ดี
- ง) วางตนในฐานะผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งคำพูด และความรู้สึกของศิษย์
- จ) วางตนในฐานะผู้ทรงปัญญา สามารถอธิบายอย่างลึกซึ้งให้ศิษย์กระจ่างได้
- ฉ) วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ
- ช) ครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล และมองว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาสที่จะเป็นอัจฉริยะได้ อย่างน้อย ๘ ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ กายสัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์การเข้าใจตนเองหรือเข้าใจชีวิต เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า อัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์
- ซ) ครูต้องพร้อมให้ความรัก และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่ลูกศิษย์ ครูจึงต้องเปลี่ยนหน้าจากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพทั้ง ๘ ด้านของเด็กแต่ละคน
- ฌ) การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนควบคู่ไปกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องรู้ว่านักเรียนให้นักเรียนรู้ทั้งหลักการ วิธีการเรียนรู้ และคุณธรรมที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา
- ฎ) ครูควรจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ โดยถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาคนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการการเรียนรู้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ครูมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนองตอบความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทสำคัญยิ่งคือ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

๕) ผู้เรียนกับการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริง และเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิดผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ ตามธรรมชาติของวิชาด้วยความรู้สึกที่ดึงมาอันเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดี คิดอย่างมีระบบและวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข เรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้^๕ สำหรับบทบาทที่สำคัญของผู้เรียน ได้แก่

(๑) ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเอง ที่จะเป็นผู้ครองกิจกรรมและร่วมประเมินผลการเรียนตลอดเวลา และถ้าเป็นกร่วมออกแบบการเรียนรู้ด้วยก็ยิ่งสมบูรณ์แบบมากขึ้น

(๒) มีส่วนร่วมในการจัดและคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

(๓) ต้องรู้หลักความจริง หลักการ เหตุผล กฎเกณฑ์ กฎธรรมะ และหลักการที่จะทำให้เกิดผล

(๔) รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักประโยชน์ที่คนต้องการ รู้ผลที่เกิดจากเหตุ รู้ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

^๕ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๒๒๐ - ๒๒๑.

(๕) รู้ว่าตนเองนั้นมีฐานะ ภาวะ เพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ขณะนี้เป็นอย่างไร และประพฤติให้เหมาะสมต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

(๖) รู้ความพอดีด้านต่าง ๆ เช่น การใช้จ่ายทรัพย์สิน การบริโภคอาหาร และการกระทำต่าง ๆ

(๗) รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ประกอบกิจกรรมในหน้าที่การงาน เช่น การตรงต่อเวลา และเหมาะสมกับเวลา

(๘) รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไรใครยิ่งหย่อนกว่ากัน การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่า ควรคบหรือไม่ จะดำเนิน ขกย่อง แนะนำ สั่งสอนอย่างไร

(๙) มีศรัทธา มีหิริ ความละอายต่อบาป มีโอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป มีความเพียร มีสติ มีจิตใจมั่นคง และมีปัญญา

(๑๐) รู้ว่าจะปรึกษาสิ่งใดกับใคร ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น

(๑๑) ไม่คิด ไม่พูด และไม่ทำสิ่งใดที่เป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

(๑๒) มีความเห็นชอบว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

(๑๓) ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจคือ เอื้อเฟื้อตามกำลังความสามารถ โดยไม่หวังผลตอบแทน

สรุปว่า การเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การเรียนเนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๒.๑.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตรเพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและผู้เรียนได้ปฏิบัติมากที่สุด โดยการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

วินิจ เกตุขำ การทำแผนการสอนรายวิชาคือ การนำเนื้อหาวิชาวิชานั้น หรือกลุ่ม ประสพการณ์จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียน นำมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญของเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับขั้นตอนการสอน กำหนดสื่อการวัดและการประเมินผลการทำแผนการสอน เป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาศาสตร์ว่าด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ สอนสภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการวางแผนการสอนล่วงหน้านั่นเองแผนการสอนรายวิชา เป็นเอกสารการบริหารหลักสูตรที่สำคัญที่สุดของครูผู้สอน เพราะในแผนการสอนรายวิชาจะมี ๑) การกำหนดเวลาเรียน ๒) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ๓) เนื้อหาวิชาที่เรียน ๔) กิจกรรมการเรียนการสอน ๕) สื่อการสอน และ ๖) การประเมินผล ครูผู้สอนทุกคนจะต้องมีแผนการสอนรายวิชาตรวจสอบการวางแผนการสอนเพื่อสอนให้ได้ตาม จุดประสงค์ความสำคัญของแผนการสอนรายวิชา (๑) ครูสอนได้วางแผนการสอน ทำให้เกิดความ มั่นใจในการสอน (๒) ครูผู้สอนจะสอนได้ตามจุดประสงค์ (Teaching by Objectives = TBO) (๓) นักเรียนผู้เรียนจะได้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (๔) ครูผู้สอนได้มีเวลา มีโอกาสพิจารณา “จุดประสงค์การเรียนรู้” “วิธีสอนแบบต่างๆ” “สื่อการสอนที่จำเป็น” “กิจกรรมที่จะมอบให้” “วิธีการจัดประเมินผล” ฯลฯ^๖

กิตติมา ปรีดีดิลก ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการบันทึกการสอนดังนี้ การบันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยยึดโครงการสอนเป็นหลักในการจัดทำบันทึกการสอนจะต้องทำการ สอนให้เป็นประจำ จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นคู่มือการสอนในแต่ละวันแต่ละคาบเวลา และให้เป็นไปตาม แบบที่วางไว้ล่วงหน้า ถือเป็นการเตรียมบันทึกการสอนของผู้สอน บันทึกการสอนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมและประสพการณ์ในการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล^๗

อภา บุญช่วย กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตร ให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดกิจกรรมและเวลาได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้ การ

^๖ วินิจ เกตุขำ, เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา AAA 152512, การบริหารงานวิชาการ, สาขาการบริหารการศึกษาภาคศึกษาศึกษา, หน้า ๔๗-๔๘.

^๗ กิตติมา ปรีดีดิลก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๔๖.

จัดทำแผนการสอนจะเป็นรายวิชา หรือเป็นรายชั้นเรียนแผนการสอนควรแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนการสอนระยะยาว และอีกส่วนเป็นการสอนระยะสั้น ซึ่งนำเอาแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง^๘

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน และบันทึกการสอนดังนี้ ๑) จัดทำแผนการสอนหรือบันทึกการสอน ๒) มีแผนการสอนหรือบันทึกการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของรายวิชาที่เปิดสอน ๓) มีแผนการสอนหรือบันทึกการสอนครบทุกหมวดวิชา ๔) มีหลักฐานการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอตรวจสอบได้ ๕) มีการดำเนินการปรับปรุงมีแผนการสอนหรือบันทึกการสอน^๙

กรมวิชาการ กล่าวว่า แผนการสอน คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียนความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับสภาพที่เป็นจริงในห้อง^{๑๐}

กมล ภูประเสริฐ ได้กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคนซึ่งรูปแบบโดยทั่วไปที่ใช้กันอยู่ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ ส่วน คือ จุดประสงค์สาระการเรียนรู้ (เนื้อหาและกระบวนการ) กิจกรรมสื่อ และการประเมินผล ผู้สอนสามารถกำหนด^{๑๑}

^๘ อัมภา บุญช่วย, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โอเอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๑-๗๒.

^๙ กรมสามัญศึกษา, เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง: การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา, หน้า ๓๔.

^{๑๐} กรมวิชาการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๗), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕-๖.

^{๑๑} กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทิปส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๔), หน้า ๕๔.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า การวางแผนการสอนสามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนดังนี้ ๑) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนให้ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ และวัดผลได้ ๒) กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ และจัดลำดับประสบการณ์ที่จะสอน ๓) เลือกวิธีสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสม ๔) ดำเนินการสอนด้วยกิจกรรมการสอน ๕) วัดและประเมินผลเพื่อจะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น^{๑๒}

กรมวิชาการ กล่าวไว้ว่า เป็นภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญาและลักษณะนิสัยอันดีงามแก่ผู้เรียน ให้เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติสืบไปในภายหน้า โรงเรียนนอกจากเป็นแหล่งให้ความรู้แล้ว โรงเรียนยังเป็นที่รวมของเด็กในวัยที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เด็กที่กำลังจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความต้องการเพื่อนที่จะรวมกลุ่มและทำตามกลุ่ม โรงเรียนจึงต้องสนองความต้องการด้านนี้และใช้โอกาสนี้หล่อหลอมปรุงแต่งเด็กให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง^{๑๓}

กล้า ทองขาว กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนนั้นเราถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพราะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียนเพื่อสนองความต้องการความสนใจ และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย ค่านิยม และปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์ให้แก่นักเรียน และมีการเรียกชื่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร เหล่านี้ต่าง ๆ กันไป เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือร่วมหลักสูตร (Co – Curricular Actives) บ้างกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra – Curricular Activities) บ้าง กิจกรรมนอกห้องเรียน (Outside Class – room Activities) บ้าง หรือในบางครั้งอาจเรียกว่า กิจกรรมกึ่งหลักสูตร (Semi - Curricular Actives) ดังนั้น ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรแต่กิจกรรมดังกล่าว ก็หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้เลือกและมีส่วนร่วมในการ

^{๑๒} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงาน, หน้า ๕๓-๕๕.

^{๑๓} กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ : หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: อรุณสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕. หน้า ๓.

วางแผนการดำเนินงาน จึงมีผู้นิยมเรียกกันว่า กิจกรรมนักเรียน (Student Activities) มากกว่าชื่ออื่น ๆ^{๑๔}

กรมวิชาการ ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นไปตามระเบียบและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๒ ข้อ ๔ ซึ่งมีรายละเอียด ๑๑ หัวข้อย่อย ได้แก่

- ๑) จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเจริญและความมั่นคงของชาติ
- ๒) จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
 - ๓) จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง
 - ๔) จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู
 - ๕) จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
 - ๖) จะต้องมีโครงการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา
 - ๗) ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ใน โรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
 - ๘) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้นเว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
 - ๙) การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่นั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ
 - ๑๐) ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัด และเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมั่นคงและปลอดภัยของธรรมชาติ

^{๑๔} กล้า ทองขาว, งานบริการนักเรียน. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ ๑๓. พิมพ์ครั้งที่ ๘. สาขาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี: มสธ. ๒๕๓๒, หน้า ๑๐๓.

๑๑) ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณา เห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสมมีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติให้หัวหน้าสถานศึกษาล้งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสีย^{๑๕}

สรุปว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์พร้อมทั้งจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงามเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดในห้องเรียนได้ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้อย่างหลากหลาย และได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

งานสื่อการเรียนรู เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสร้าง/เลือกสื่อการเรียนรูให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

เกอร์ลาช และอีลี (Gerlach and Ely) กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นกุญแจสำคัญในการสอนเชิงระบบ สื่อเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลวัสดุอุปกรณ์ หรือเหตุการณ์ที่สร้างเงื่อนไขซึ่งสามารถนำมาใช้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะ ตลอดจนเจตคติ โดยนัยนี้ ครูตำรา และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนต่างเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น^{๑๖}

กิติมา ปริติติล ได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอนดังนี้

- (๑) เลือกสื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
- (๒) เลือกสื่อให้เหมาะกับเนื้อหาวิชา
- (๓) เลือกให้เหมาะกับเทคนิคและวิธีการสอน

^{๑๕} กรมวิชาการ, คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ : หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕, หน้า ๑.

^{๑๖} เกร์ลาช และ อีลี Gerlach, V.S. and Ely. **D. P., Teaching and Media : A Systematic Approach.** (2 ed.) Englewood Cliffs, (New Jersey : Prentice-Hall, Inc Gerlach and Ely, 1980), หน้า 282.

- (๔) เลือกสื่อให้เหมาะกับวัยและความสนใจของผู้เรียน
- (๕) เลือกสื่อให้เหมาะกับเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก
- (๖) เลือกสื่อที่พอจะหามาได้ และคำนึงถึงความสะดวกสบายในการนำมาใช้ไม่จำเป็นต้องใช้สื่อราคาแพง

(๗) เลือกสื่อคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล^{๑๑}

อัมภา บุญช่วย กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนุกและน่าสนใจ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นมือที่สามของครู การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้นต้องตรงกับจุดประสงค์เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียนอีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า สื่อการเรียนการสอนนี้มีอยู่มากมายหลายชนิดซึ่งครูสามารถสร้าง และจัดทำสื่อได้จากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น หรือการนำเศษวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงทำเป็นสื่อการเรียนการสอนได้ การเก็บรักษาสื่ออย่างถูกหลักวิธี จะช่วยให้การใช้สื่อมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์คุ้มค่า การเก็บรักษาจึงควรจัดทำอย่างเป็นระบบการบริหารสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับบทบาท ๔ ประการของผู้บริหาร คือ เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้ประสานงาน และเป็นผู้ประเมินผลหากผู้บริหารรู้บทบาทของตนเองแล้ว ก็ย่อมจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการในภาพรวมเป็นไปได้ด้วยดี^{๑๒}

สรุปว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูใช้สื่อการเรียนรู้อันหลากหลายในการเรียนการสอน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย นำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

๒.๑.๕ ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลและการประเมินผลการเรียน เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการชี้วัดว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ดังที่มีท่านผู้รู้ ได้ให้ความหมาย

^{๑๑} กิติมา ปรีดีดิลก, การบริหารและการนิเทศการศึกษา, หน้า ๖๕.

^{๑๒} อัมภา บุญช่วย, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน, หน้า ๑๐๘.

ของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลการศึกษาว่า การวัดผลหมายถึงการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถือกันอยู่ การวัดผลมีลักษณะเป็นรูปธรรมมักแสดงผลออกมาเป็นตัวเลข ส่วนการประเมินผล หมายถึง การพิจารณากำหนดคุณค่าจากคะแนนที่เราได้จากการวัดนั้น เช่น ดีหรือไม่ดี เก่งหรือไม่เก่ง การประเมินผลมีลักษณะเป็นปรัชญา^{๑๙}

นิภา เมธาวีชัย กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การรวบรวมการเรียงลำดับข้อมูล ข้อความ ข่าวสารอย่างมีระบบ โดยมีหน่วยของการวัด เครื่องมือที่วัด และสิ่งที่วัดด้วย ส่วนการประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีระบบของผู้สอนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีความหมายลึกซึ้งกว่าการวัดผล เพราะรวมถึงสิ่งที่วัดได้ และวัดไม่ได้ ด้วย^{๒๐}

Holmes and Wynne กล่าวว่า จุดประสงค์ของการประเมินผล คือเพื่อค้นหาสิ่ง ที่นักเรียนได้เรียนรู้มาเพื่อช่วยในการสอน ซึ่งอาจจะหมายถึงการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียน^{๒๑}

กู๊ด (Good) ได้ให้จำกัดความว่าของการวัดผลการศึกษาว่า หมายถึงการศึกษาค้นคว้า โดยทั่วไปด้วยการทดสอบมาตราส่วนประเมินค่าการตีค่าและกระบวนการที่วัดได้ รวมทั้งทฤษฎี ของข้อทดสอบและการสร้างมาตราส่วนประเมินค่าการทำให้มีเหตุผลใช้ได้และการทำให้มี มาตรฐาน การแปลความหมายผลของการทดสอบรวมทั้งการใช้วิธีการทางสถิติเพื่อแปลความหมาย ผลจากการวัดและได้นำผลชิ้นสุดท้ายที่ได้จากการนำเอาปริมาณการวัด ไปใช้กับกระบวนการ ทำงานทางการศึกษาหรือกับบุคคลที่ถูกวัด^{๒๒}

^{๑๙} พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน,(กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕๕-๒๐๐.

^{๒๐} นิภา เมธาวีชัย, การประเมินผลการเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิษณุการพิมพ์, ๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๒๑} Holmes,M., and Wynne, E. A. **Making the School and Effective Community : Belief Practice and Theory in School Administration**, (Philadelphia : The Farmer Press, 1989), P 207.

^{๒๒} กู๊ด (Good ๑๒๖ Carter V. Good, **Dictionary of Education**, and ed.(New York : Mc Graw – Hill Book Comepany, 1973), หน้า 338.

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ กล่าวว่า การวัดผล คือ การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ เช่น กำหนดตัวเลข ๑ ให้กับเพศชาย และเลข ๒ ให้กับเพศหญิง หรืออาจจะใช้เครื่องมือไปวัดเพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่างๆ เช่น ใช้ไม้บรรทัดวัดความกว้างของหนังสือได้ ๓.๕ นิ้ว ใช้เครื่องชั่งวัดน้ำหนักของเนื้อหมูได้ ๐.๕ กิโลกรัม ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กชายแดงได้ ๔๒ คะแนน และในการวัดผลมีอยู่ ๒ ประเภท คือ (๑) วัดทางตรงวัดคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรง เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก และ (๒) วัดทางอ้อม วัดคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรงไม่ได้ ต้องวัดโดยผ่านกระบวนการทางสมอง เช่น วัดความรู้ วัดเจตคติ วัดบุคลิกภาพ^{๒๓}

หวน พินรุพันธ์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐาน อันหนึ่งที่ยึดถืออยู่เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไร จากที่ได้เรียนมาแล้วและอาจจะบอกได้ว่าหลังจากสอบแล้ว นักเรียนได้คะแนนจากการวัดเท่าไรส่วนการประเมินเป็นการกำหนดค่าจากคะแนนการชั่งวัดนั้นและสรุปว่า เก่ง หรือไม่เก่ง โดยเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน^{๒๔}

ชวาล แพร่ตฤณกุล กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการใดๆ ที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่งที่มีความหมาย แทนขาด สมรรถภาพนามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตนเอง^{๒๕}

อนันต์ ศรีโสภากาให้ความหมายของการวัดผลว่า หมายถึง การกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามกฎและการประเมินผล คือกรรมวิธีของการวางแผนการเก็บรวบรวม และการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ^{๒๖}

กิติมา ปรีดีติลล ได้เสนอว่า การวัดผลและการประเมินผลนั้นมีประโยชน์ ดังนี้

- ๑) เพื่อปรับปรุงการสอนของครู
- ๒) เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน
- ๓) เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

^{๒๓} ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสะดวก, ๒๕๔๔, หน้า ๑.

^{๒๔} หวน พินรุพันธ์, การบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๒๘), หน้า ๕๑.

^{๒๕} ชวาล แพร่ตฤณกุล, เทคนิคการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๐.

^{๒๖} อนันต์ ศรีโสภากา, การวัดผลและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

๔) เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษา เช่น เพื่อแสดงผลการเรียนรู้จบ และเป็นหลักฐานให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงผลการเรียนของนักเรียน^{๒๗}

ดังนั้นการวัดผลและการประเมินผลการเรียนจึงเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือวัดแบบต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนอันจะก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาระบบการเรียนของนักเรียน และการสอนของครูผู้สอน ให้ได้มาตรฐานทั้งปริมาณและคุณภาพดียิ่งขึ้น

สมนึก ภัททิยธนี กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการหาปริมาณความสามารถเกี่ยวกับพฤติกรรมความต้องการอันสืบเนื่องจากการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือทางการศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดผลจากการวัดจะออกมาเป็นคะแนน หรือข้อมูลล้วน^{๒๘}

อังคณา สายยศ กล่าวว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อจุดประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างของคุณลักษณะที่ต้องการวัดอยู่ ๒ อย่าง คือ ๑) การวัดผลโดยตรง และ ๒) การวัดผลทางอ้อม^{๒๙}

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดจำนวนหรือหาจำนวนปริมาณอันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ หรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัดและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการพิจารณากำหนดคุณค่า ลงสรุปหรือหาคุณค่าของสิ่งที่ต้องการจะวัด

สมนึก ภัททิยธนี กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่งล้วน^{๓๐}

อังคณา สายยศ กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่นำผลการวัดไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วตัดสินใจอย่างมีคุณธรรมว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว เก่งหรือไม่เก่ง ผ่านหรือไม่ผ่านในการประเมินผลนั้นก็แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ (๑) การประเมินผลย่อย และ (๒) การประเมินผลรวม^{๓๑}

^{๒๗} กิติมา ปรีดีคิดถ, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, หน้า ๖๔.

^{๒๘} สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๒๙} อังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

^{๓๐} สมนึก ภัททิยธนี, การวัดผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๓๑} อังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก), หน้า ๓.

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวัดรวมกับการใช้วิจารณ์คุณภาพของผู้ประเมินมาใช้ในการตัดสินใจโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อให้ได้ผลเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง เช่น เนื้อหมูชิ้นนี้หนัก ๐.๕ กิโลกรัม เป็นเนื้อหมูชิ้นที่เบาที่สุดในร้าน (เปรียบเทียบกับภายในกลุ่ม) เด็กชายแดงได้คะแนนวิชาภาษาไทย ๔๒ คะแนนซึ่งไม่ถึง ๕๐ คะแนนถือว่าสอบไม่ผ่าน (ใช้เกณฑ์ที่ครูสร้างขึ้น) โดยในการประเมินผลมีอยู่ ๒ ประเภท คือ (๑) การประเมินแบบอิงกลุ่ม และ (๒) การประเมินแบบอิงเกณฑ์ ซึ่งในการประเมินผลทั้ง ๒ ประเภทมีข้อแตกต่างกัน^{๓๒}

ในด้านชนิดของการวัดผลนั้น **วัฒนาพร ระวังทุกข์** ได้อธิบายถึงชนิดของการประเมินผล จำแนกตามจุดประสงค์ของการประเมิน สรุปได้ ๔ ชนิด คือ ๑. การประเมินผลก่อนการเรียน (placement test) เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่จำเป็นในการเรียนต่อไป ๒. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียน (formative evaluation) เป็นการประเมินในระหว่างเรียนที่มีการเรียนการสอนอยู่เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนและตรวจสอบประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน ๓. การประเมินผลเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง (diagnostic evaluation) เป็นการประเมินที่ครูผู้สอนทำกับนักเรียนที่มีปัญหาทางวิชาการ ๔. การประเมินผลเพื่อตัดสินการเรียน (summative evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละระยะ^{๓๓}

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูมีการประเมินผลผู้เรียน โดยสอบวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น แจงผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการประเมินของครู ไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียน

^{๓๒} ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสะดวก, หน้า ๑.

^{๓๓} วัฒนาพร ระวังทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,(กรุงเทพมหานคร : โอเชียน ,๒๕๔๒),หน้า ๑๒๔ -๑๒๕.

๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๑ การจัดการเรียนการสอนมโนทัศน์

จอยส์และ วิลส์^{๓๔} ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนมโนทัศน์ นี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของบรุนเนอร์ กู๊ดนาว และออสติน เกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ที่ว่า การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ไม่ใช่และไม่ใช่ออกจากกัน

๑) วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจและสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นได้ด้วยตนเอง

๒) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ขั้นที่ ๑ ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับให้ผู้เรียนฝึกหัดจำแนก ผู้สอนเตรียมข้อมูล ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน อีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน , ในการเลือกตัวอย่างข้อมูล ๒ ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น , ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมอาจ ใช้วิธีการยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้น ๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเองนำเสนอแก่ผู้เรียน , ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้ประกอบนำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน ขั้นที่ ๒ ผู้สอนอธิบายกติกากในการเรียนให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจตรงกันผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธี การและลองให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจ พอสมควร ขั้นที่ ๓ ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบ แต่ละแบบมีจุดเด่น จุดด้อยดังต่อไปนี้ นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุด โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยการนำเสนอ ข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแต่ละข้อมูล จนครบหมดทั้งชุดเช่นกัน โดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าตัวอย่างชุดหลังนี้ไม่ใช่ชุดที่จะสอน ผู้เรียนต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง ๒ ชุด และคิดหาคุณสมบัติร่วมและคุณสมบัติที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนสร้าง

^{๓๔} ทิศนา แจมณี, ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดของไทยเกี่ยวกับการคิดและพัฒนาการคิด ใน วิทยาการด้านความคิด, (กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๒๑.

มโนทัศน์ได้เร็ว แต่ใช้กระบวนการคิดน้อย ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่วิธีของสิ่งที่จะสอน สลับกันไปจนครบ เทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรก แต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่วิธีของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูล โดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละ ข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ข้อมูลที่ จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าผู้เรียนตอบถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิด ในการทดสอบสมมติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน ,เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่วิธีของสิ่งที่จะ สอนทีละ ๑ ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของ สิ่งที่จะ สอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้น,ขั้นที่ ๔ ให้ ผู้เรียนบอกคุณสมบัตินเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้น ๆ ผู้เรียนจะต้อง พยายามหาคุณสมบัตินเฉพาะตัวของตัวอย่างที่ใช่และไม่ใช่สิ่งที่ ผู้สอนต้องการสอน และทดสอบ คำตอบของตน หากคำตอบของตนผิด ผู้เรียนก็จะต้องหาคำตอบใหม่ ซึ่งก็หมายความว่าต้อง เปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัตินเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง, ขั้น ที่ ๕ ให้ผู้เรียนสรุปและให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอนเมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณ สมบัติ เฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือจำกัดความ ,ขั้น ที่ ๖ ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาคำตอบ ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเองเนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ จากการคิด วิเคราะห์ และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรง คือ จะเกิดความเข้าใจใน มโนทัศน์นั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจ มโน ทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้ รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย (inductive reasoning) อีกด้วย

๒.๒.๒ การจัดการเรียนการสอนของกานเย (Gangnes Instructional Model)

กานเย^{๓๕} อธิบายว่า ปรัชญาการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ

๑) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเภท คือ

^{๓๕} อ่างแล้วเรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕.

(๑) ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการทำงานจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง

(๒) กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy)

(๓) ภาษาหรือคำพูด (verbal information)

(๔) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills)

(๕) และเจตคติ (attitude)

๒) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกในร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบกานเย ประกอบด้วยการทำงานเป็นลำดับขั้นตอนรวม ๕ ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ ๑ การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี ขั้นที่ ๒ การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง ขั้นที่ ๓ การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมเป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ ๔ การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่าง ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน ขั้นที่ ๕ การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้นขั้นที่ ๖ การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่

เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ขั้นที่๗ การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน ขั้นที่๘ การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด ขั้นที่๙ การส่งเสริมการคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มีการฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ ได้เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ ดังนั้น ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูลสร้างความหมายของ ข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

๒.๒.๓ การจัดการเรียนการสอนเน้นความจำ (memory model)

จอยส์และวิลส์^{๓๖} ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก ๖ ประการเกี่ยวกับ

- ๑) การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่าการที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้ดีนั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ
- ๒) การเชื่อมโยง (association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้
- ๓) ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะ ไปกระตุ้นให้จำอีกความคิดหนึ่งได้
- ๔) การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคลจดจำได้ดีนั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ ขวนให้ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน
- ๕) ระบบการใช้คำทดแทน
 - ๖) การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษรหรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้

^{๓๖} อ้างแล้วเรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕.

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดี และ ได้นาน และได้เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกในการเรียนการสอนสาระใด ๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดีและนานโดยการดำเนินการดังนี้ ขั้นที่ ๑ การสังเกตหรือศึกษาสาระอย่างตั้งใจผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำ / ประเด็นที่สำคัญให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ให้นำคำตอบของคำถามต่าง ๆ เป็นต้น ขั้นที่ ๒ การสร้างความเชื่อมโยง เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาสาระที่ต้องเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหา ส่วนต่าง ๆ ที่ต้อง จดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น กับคำ ภาพ หรือความคิดต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบางระจัน อยู่จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่า ชาวบ้านบางประจัญเป็นคนกล้าหาญ สัตว์ที่ถือว่าเป็น เก่งกล้า คือสิงโต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรี) หรือให้หาหรือคิดคำสำคัญที่ไม่คุ้นหรือยากด้วย คำ ภาพ หรือความหมายอื่น ๆ หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน ขั้นที่ ๓ การใช้จินตนาการ เพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่าง ๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขัน เกินความเป็นจริง ขั้นที่ ๔ การใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้และเนื้อหาสาระต่าง ๆ จนกระทั่งจดจำได้การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่าง ๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมาก

สรุปว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การเรียนเนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับพิชชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาธร แก่นมณีและคณะ^{๓๓} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และแตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน คือ เพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกันในด้านปัจจัยเบื้องต้น ทั้งยังพบว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีจำนวนไม่เพียงพอ และมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาของวิชาพระพุทธศาสนาไม่ลึกซึ้ง ทางโรงเรียนไม่ค่อยสนับสนุนครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร เนื่องจากขาดงบประมาณในส่วนนี้ ซึ่งโรงเรียนควรติดตามประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนักเรียนมัธยมศึกษาจะได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และจะได้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพของสังคมประเทศชาติและสังคมโลกต่อไป

พระมหาสุธน วงศ์แดง^{๓๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า ๑) ความคิดเห็นการปฏิบัติของหัวหน้าหมวดวิชา และครูที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ด้านปัจจัยนำเข้ากระบวนการโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย พบว่า หัวหน้าหมวดวิชา และครูมีความเห็นต่อการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านจุดประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็น/การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้านเนื้อหาวิชา การดำเนินการเรียนการสอน การบริหาร และการบริการหลักสูตร การสนับสนุน และการส่งเสริมการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปาน

^{๓๓} สาธร แก่นมณีและคณะ, “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดแพร่”, (โครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๑. หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๔} พระมหาสุธน วงศ์แดง, “การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๔๐. หน้า บทคัดย่อ.

กลาง ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายย่อย พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรด้านจุดประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นการปฏิบัติต่อการใช้หลักสูตรด้านเนื้อหาวิชา การดำเนินการเรียนการสอน การบริหาร และการบริการหลักสูตร ตลอดจนการสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ผลผลิต (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ของหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางหรือพอใช้

พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวฑฒโน (ฟังสูงเนิน)^{๓๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ด้าน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ๒ ด้าน โดยด้านที่มีปัญหาระดับปานกลางเป็นอันดับแรก คือ ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๓) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์สอนต่างกัน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ๔) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์สอนต่างกัน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวม และเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการ

^{๓๕} พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวฑฒโน ฟังสูงเนิน, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา), ๒๕๔๘. หน้า บทคัดย่อ.

สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาที่มีวุฒิ การศึกษาทางโลกต่างกัน ที่จบการศึกษาวิชาเอกทางด้านสังคมศึกษา มีปัญหามากกว่าครูผู้สอนที่ จบการศึกษาวิชาเอกอื่น

พระมหาทวน นวลสาย ^{๔๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ๑) ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยส่วนรวมและจำแนกตามประสบการณ์ใน การสอนมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยรวม และหลายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอน การทำแผนการสอน การศึกษาหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และการ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยมีรายชื่อที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และมีค่าเฉลี่ย สูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ ครูผู้สอนไม่จบวิชาพระพุทธศาสนาโดยตรง คู่มือที่ใช้ในการ ประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย โรงเรียนได้รับเอกสารล่าช้า เช่น แผนการสอน คู่มือครู มี การไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย และจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่ คำนึงถึงความพร้อม ด้านวัสดุอุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ ๒) ครูที่มีประสบการณ์ สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำกว่า ๑๐ ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการ เรียนการสอนโดยรวม และหลายด้านไม่แตกต่างกัน

พระธีรชาติ ธีรวโส (ธรรมวงศ์) ^{๔๑} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม (วิชา พระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านการ จัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายชื่อ

^{๔๐} พระมหาทวน นวลสาย, “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครู ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม”, รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๔. หน้า บทคัดย่อ.

^{๔๑} พระธีรชาติ ธีรวโส ธรรมวงศ์, “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงาน

พบว่าสถานศึกษามีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๕ ข้อ และในระดับน้อย ๖ ข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการทำแผน และวางแผนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูไม่ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ เครื่องมือวัดผลที่ใช้ไม่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ๒) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรพบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในสาระพระพุทธศาสนา เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา

พระมหาสมศักดิ์ วิทยาลัย^๒ ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษาผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านความสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียน มีการจัดเนื้อหาการเรียนรู้จากง่ายไปหายากหรือจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม สามารถพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และปัญญาตามวุฒิภาวะและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัย ด้วยการจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงช่วงชั้น ๒) ด้านพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ หลักสูตรมีสาระการเรียนรู้ที่ฝึกฝนพัฒนาศักยภาพได้ครบทุกด้าน ทั้งด้านพฤติกรรมทางกาย และวาจา ฝึกหัดจิตใจให้เป็นสมาธิ และพัฒนาความรู้คือ ปัญญา ด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ตามไตรสิกขา ๓) ด้านความเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีการกำหนดกรอบใหญ่ของการเรียนรู้ในเรื่องการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัตถุ ด้วยการนำข้อมูลที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบตัวมาเป็นกรณีตัวอย่างในการเรียนรู้ และหลักสูตรเปิดโอกาสให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาจัดการเรียนรู้ ๔) ด้านหลักสูตรบูรณาการ มีการจัดสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการได้ในวิชาเดียวกันและบูรณาการเข้ากับทุกวิชา ด้วยการจัดเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงตลอด

^๒ พระมหาสมศักดิ์ วิทยาลัย, “วิเคราะห์หลักสูตรพระพุทธศาสนา ภายใต้นโยบายปฏิรูปการศึกษา”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการวางแผนสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกริก), ๒๕๔๖. หน้า บทคัดย่อ.

เนื้อหาตลอดชั้นเรียน บูรณาการข้ามวิชา ด้วยการเรียนเรื่องการบริหารจัดการ และเจริญปัญญา และ บูรณาการจริยธรรมเข้าในระบบจริยธรรมด้วยกัน เพราะครูทุกคนถือว่าเป็นผู้สอนจริยธรรม

เกศินี ครุณาสวัสดิ์^{๔๓} ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านตัวครู ครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสม และมีความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเนื้อหาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน ๑ ครั้งต่อหนึ่งภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนา มากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษา ด้านเนื้อหา ครูส่วนใหญ่ นำเนื้อหาพระพุทธศาสนา มาพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ ประการ คือ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเหมือนกัน คือ หัวข้อเรื่องพระธรรม สำหรับความรับผิดชอบครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาพระพุทธศาสนากับสาระการเรียนรู้ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความมีวินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และเสริมหลักสูตร รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณะ และครูส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัด และใบงานมากที่สุดและเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ ๕๑ – ๘๐ ๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหา สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล

^{๔๓} เกศินี ครุณาสวัสดิ์, “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๘. หน้า บทคัดย่อ.

อัญชลี พุกการค้า^{๔๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จประมาณร้อยละ ๗๐ ถึง ๘๐ มีการแต่งตั้งคณะทำงาน ใช้งบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา ข้อคุณธรรมที่สำคัญ โรงเรียนมุ่งเน้นมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์ ความรู้จักรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลาความกตัญญู ความขยัน ความมีเหตุผล ความสำนึกหน้าที่ ความเสียสละ ความอดทน และความประหยัด รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน พัฒนาในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน โดยใช้วิธีการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมในโอกาสวันสำคัญ การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติจริง การนำนักเรียนเข้าวัดฟังธรรม และใช้กิจกรรมกลุ่ม มีการประเมินผลโดยใช้การสังเกตขณะดำเนินการพัฒนามากที่สุดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา ได้แก่ สภาพปัญหาครอบครัวของเด็ก ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ขาดความร่วมมือร่วมใจ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งครูอาจารย์ขาดความจริงจัง จริงใจที่จะส่งเสริมร่วมมือพัฒนา บางครั้งละเลยที่จะสร้างเสริมคุณธรรมสำหรับปัญหาที่เกิดจากนักเรียน คือ นักเรียนไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรม ไม่เอาใจใส่ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ไม่นำเสนอหรือสอนให้เป็นคนมีคุณธรรมเท่าที่ควรนอกจากนี้ปัญหายังเกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากเทคโนโลยีเกิดสื่อต่างๆ แนวทางการแก้ไข คือ ควรเริ่มปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เริ่มจากครอบครัว สามารถเป็นตัวอย่างที่ดี โรงเรียนควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูควรมีจิตสำนึกและวิญญานแห่งความเป็นครู สอดแทรกแนวคิดในการเรียนการสอน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม ควรมีการยกย่องผู้ทำความดี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้ทำความดี ควรเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธหรือนำแนวทางมาใช้ และรัฐควรให้ความสำคัญการพัฒนาคุณธรรมอย่างจริงจัง รวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนตลอดจนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

^{๔๔} อัญชลี พุกการค้า, “รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาเรื่องรูปแบบและวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา), ๒๕๔๗. หน้า บทคัดย่อ.

นางลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์^{๔๕} ได้ศึกษาปัญหาเรื่องการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็น ครุศึกษาศาสตร์ สอนในห้องเรียนธรรมดา ใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายใช้หนังสือเป็นสื่อและ อุปกรณ์มากที่สุดครุขาดเทคนิคในการสอน ขาดทักษะในการใช้สื่อและอุปกรณ์ โรงเรียนมีสื่อและ อุปกรณ์การสอนน้อย ครูส่วนใหญ่ต้องการสื่อและอุปกรณ์การสอน ในด้านตัวผู้เรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงตัวครูผู้สอน และการจัดการเรียนการสอนโดยต้องการ ให้ครูผู้สอนสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพร้อมกับการไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ในประเทศไทย

พัฒนา จันทนา^{๔๖} ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ ทดสอบความรู้พื้นฐานทุกครั้งก่อนการขึ้นเนื้อหาใหม่ ควรมีการเร้าความสนใจ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ แสดงออก ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้มีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยากรต่าง ๆ และมีการ จัดกิจกรรม

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ปัญหาส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ขาดงบประมาณและสื่อ อุปกรณ์การสอน เพื่อให้การสอนพระพุทธศาสนา บรรลุจุดประสงค์ ครูผู้สอนต้องศึกษาเนื้อหา และหลักคำสอนในวิชาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ โดยเน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และโรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังจริยธรรม รวมถึง การจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอัน ดีงาม

^{๔๕} นางลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์, ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕, หน้า ก.

^{๔๖} พัฒนา จันทนา. ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๒, หน้า ๕๐.

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งมีตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable)	ตัวแปรตาม (Dependent Variable)
<p>ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน</p> <p>๑) เพศ</p> <p>๒) อายุ</p> <p>๓) ชั้นเรียน</p>	<p>การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา</p> <p>๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้</p> <p>๒) ด้านการเรียนการสอน</p> <p>๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้</p> <p>๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน</p> <p>๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล</p>

แผนภูมิที่ ๒.๒ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากรคือ นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๒ โรงเรียน มีจำนวนประชากรทั้งหมดดังนี้ ได้แก่ ๑) นักเรียนโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน จำนวน ๑,๕๓๘ คน ๒) นักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี จำนวน ๖๔๕ คน รวมทั้งสิ้น ๒,๑๘๓ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการใช้สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (เครจซี่และมอร์แกน) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๕ คน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนโรงเรียน นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียน	นักเรียน	นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
๑	โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน	๕,๕๘๕	๓๔๕
๒	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี		
	รวม	๕,๕๘๕	๓๔๕

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) จะเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์และเนื้อหาจากแนวคิดที่ต้องการศึกษา พร้อมทั้งนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง มี ๓ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ตอนที่ ๒ เป็นการจัดการเรียนการสอน ทั้ง ๕ ด้าน ตอนที่ ๓ เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน มีระดับ การให้คะแนนดังนี้

๕	หมายถึง	ระดับการให้คะแนน	มากที่สุด
๔	หมายถึง	ระดับการให้คะแนน	มาก
๓	หมายถึง	ระดับการให้คะแนน	ปานกลาง
๒	หมายถึง	ระดับการให้คะแนน	น้อย
๑	หมายถึง	ระดับการให้คะแนน	น้อยที่สุด

๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยใช้คำถามปลายปิด เพื่อวัดการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและตอบได้โดยเสรี

๒) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน ๕ ท่าน คือ

- (๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สมศักดิ์ บุญปู
- (๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อินตา ศิริวรรณ
- (๓) ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
- (๔) ดร.มงคล คำมูล
- (๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย ดุยอัครมัย

ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อคำนวณหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index = IOC) สำหรับการพิจารณาเนื้อหา และภาษาของข้อคำถามแต่ละข้อว่า เหมาะสม หรือไม่เหมาะสม และไม่แน่ใจ โดยใช้สูตร IOC ซึ่งผลการคำนวณ พบว่า ค่า IOC ที่ได้รับ คือเท่ากับหรือมากกว่า

๑๕ หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่โรงเรียนวัดเลา เป็นจำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .๘๕๕ พร้อมทั้งนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพแบบสอบถาม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ ถึงผู้บริหารโรงเรียนรัตนโกสินทร์ สมโภชบางขุนเทียน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ร่วมมือ พร้อมทั้งได้นำหนังสือไปติดต่อบริษัทงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๔ พร้อมทั้งนัดเวลาเก็บแบบสอบถามวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๔

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ เพื่อให้ให้นักเรียนช่วยตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยฝากแบบสอบถามไว้กับครูแล้วให้ครูนำไปแจกแบบสอบถามกับนักเรียน พร้อมทั้งให้ครูอธิบายถึงวิธีการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดว่าสะดวกในช่วงใดก็ให้ดำเนินการแจกแบบสอบถามในช่วงนั้น เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนของนักเรียนและเวลาสอนของครูด้วย โดยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับนักเรียนวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๔ ผู้วิจัยได้ไปติดต่อกับแบบสอบถามจากนักเรียนทั้ง ๒ โรงเรียน วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๔ แล้วได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่นักเรียนแต่ละคนตอบ ปรากฏว่าเป็นแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์

๓.๕ การวัดค่าตัวแปร

ผู้วิจัยได้วัดค่าตัวแปรของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๐ – ๕.๐๐	แปลความว่า	มีความคิดในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๐ – ๔.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๐ – ๓.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๐ – ๒.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๔๕	แปลความว่า	มีความคิดในระดับน้อยที่สุด

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลของแบบสอบถามดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายได้ตาราง

๒) การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้ง ๕ ด้านของนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยายได้ตาราง

๓) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าทดสอบที (t - Test) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = .05$ ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ๒ กลุ่ม คือ เพศหญิงกับเพศชาย ส่วนอายุและชั้นปี วิเคราะห์โดยใช้ F-test (One way Anova) ถ้าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ Scheffe

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) ค่าร้อยละ (Percentage) ๑ จากสูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

๒) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum fx$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่ของ

คะแนน

N แทน จำนวนข้อมูลตัวอย่าง

๓) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร

$$S = \frac{\sqrt{n\sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ S แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 n แทน ข้อมูลทั้งหมด
 Σfx แทน ผลรวมทั้งหมดความถี่คูณคะแนน

๔) การเปรียบเทียบกรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระแก่กัน ว่ามีความแปรปรวนของประชากร จากค่าทดสอบที (t - Test)

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน อานาจการจำแนก
 X แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ๑
 X แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ๒
 s^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ๑
 s^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง ๒
 n, n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑ และกลุ่มตัวอย่าง ๒

๕) การคำนวณหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (ItemObjective Congruence Index = IOC) โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่า เหมาะสม (+ ๑) ไม่เหมาะสม (- ๑) และไม่แน่ใจ (๐) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

ΣR คือ ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ ๕

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพของนักเรียน ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน จำนวน ๓๔๕ คน ของโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์เพื่อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ส่วนการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยหาค่าเฉลี่ยด้วย t-Test โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $P = .05$ ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ๒ กลุ่ม คือ เพศหญิงกับเพศชาย ส่วนอายุและชั้นปี วิเคราะห์โดยใช้ F-test (One way Anova) ถ้าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายกลุ่มตามวิธีของ Scheffe ซึ่งสามารถ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัยของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา

๕.๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ได้แก่ เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖ และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔ นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อายุ ๑๔-๑๖ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ รองลงมาได้แก่ อายุ ๑๑-๑๓ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕ และน้อยที่สุดได้แก่ อายุ ๑๗-๑๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓.๒ ตามลำดับ นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ได้แก่มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๗ รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๙ ตามลำดับ

๕.๑.๒ การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้เท่ากับ และด้านการเรียนการสอน ตามลำดับ

๒) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตและหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน รองลงมาคือหลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทัน

๓) ด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมาคือนักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ รองลงมาคือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหา สาระที่เรียน ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้

๕) ด้านการใช้สื่อการเรียน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้อื่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รองลงมาคือ ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้และครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมห้อง ถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ

๖) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน รองลงมาคือ ครูมีการประเมินผลผู้เรียนโดยสอบวิชาพระพุทธศาสนา ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ดังนี้

การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างเพศนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และระหว่างอายุ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และระหว่างชั้นเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับการวิเคราะห์รายข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และระหว่างชั้นเรียนพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้ง๕ ด้านของนักเรียน ดังนี้

เมื่อพิจารณารวมเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้เท่ากับ และด้านการเรียนการสอนตามลำดับ ซึ่งได้ข้อเสนอแนะว่า

- ๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ ควรเน้นหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- ๒) ด้านการเรียนการสอน ควรจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- ๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
- ๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรใช้สิ่งแวดลอมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริงและใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย
- ๕) ด้านการวัดและประเมินผล ควรแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ จากผลการวิจัยเรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้และด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้เท่ากับ และด้านการเรียนการสอนตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่าการเรียนการสอนระหว่างครูและนักเรียนมีช่องว่างระหว่างกันทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ

๒) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและ

แก้ปัญหาชีวิตและหลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน รองลงมาคือหลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวุฒโน พึ่งสูงเนิน ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก ๓ ด้าน โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

๓) ด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมาคือนักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชน วงศ์แดง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมาคือนักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๔) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความ

คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ รองลงมาคือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหา สาระที่เรียน ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรชาติ ธีรวโรส ธรรมวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรกได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ครูขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในสาระพระพุทธศาสนา เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา

๕) ด้านการใช้สื่อการเรียน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ออกไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รองลงมาคือ ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้และครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมห้อง ถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ

๖) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน รองลงมาคือ ครูมีการประเมินผลผู้เรียน โดยสอบวิชาพระพุทธศาสนา ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการ

ทำงานเป็นทีม ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาทร แก่นมณีและคณะ ได้ ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม สามีศึกษา จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน คือ ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชา พระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และแตกต่างกัน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกัน คือ เพศชาย และเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับ มาก

๕.๒.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ส่วนบุคคล ดังนี้

การเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ระหว่างเพศนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการ เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนจำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และระหว่างอายุ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕ คือ ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และระหว่างชั้นเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับการวิเคราะห์รายข้อพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันตามนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับพระครูปัญญาวุฒนกิจ ปญญาวุฒนโณ พึ่ง สูงเนิน ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา พระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๔

ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มี ประสบการณ์สอนต่างกัน และมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีสภาพการจัดการ เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โรงเรียน มัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ดังนี้

เมื่อพิจารณารวมเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ควรจัดกิจกรรมแสดงการสาธิต โดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรชาติ ธีรวโส ชรรวมวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมาเขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ มีปัญหาการใช้หลักสูตร (วิชาพระพุทธศาสนา) ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีปัญหาด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง ๑๑ ข้อ และระดับน้อย ๖ ข้อ มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรกได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสาระพระพุทธศาสนา ขาดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น วีซีดี สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่ออื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในสาระพระพุทธศาสนา เช่น ห้องจริยศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ครุมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาพระพุทธศาสนา

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเรียนการสอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายว่า หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชน วงศ์แดงได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่าด้านการเรียนการสอน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นในระดับมาก ข้อที่นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อแรก คือนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี และครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รองลงมาคือนักเรียนได้วางแผนการเรียนตามตารางที่กำหนดให้เป็นอย่างดี ข้อที่นักเรียนมีความเห็นมีค่าต่ำสุดคือครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้ มีการปรับหลักสูตรให้เข้ากับท้องถิ่นและให้ทันตามสถานการณ์ปัจจุบัน มีการปรับหลักสูตรตามความต้องการของนักเรียนด้านการจัดกิจกรรม ควรเปิดโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง, โรงเรียนควรพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา, ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกของนักเรียนเพื่อนักเรียนจะได้ออกความคิดเห็น กับครูและเพื่อน

๒) ด้านการเรียนการสอน ควรมีการจัดหาบุคลากรมาดูแล เอาใจใส่ในการเรียนสอนให้เพียงพอ มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียน มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อนักเรียนจะได้รับความสุขในการเรียน

๓) ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนควรเปิดโอกาสได้ทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง, โรงเรียนควรพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา, ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกของนักเรียนเพื่อนักเรียนจะได้ออกความคิดเห็น กับครูและเพื่อน

๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ให้พอเพียง ครูควรมีการพัฒนาในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ควรจะจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับทักษะของนักเรียนเพื่อช่วยในการพัฒนาตนเอง

๕) ด้านการวัดผลประเมินผลโรงเรียนควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผลและประเมินผลตามลักษณะท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น โรงเรียนควรเพิ่มแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนไปปรับปรุงพัฒนาการเรียน

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๒) ควรทำการศึกษาประเด็นการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๓) ควรศึกษาความคิดเห็นของครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครเท่านั้น

๒. สาระสำคัญของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๓. ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อทุกตอน ในการแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไป อีกทั้งคำตอบของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้น การตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่ผลเสียหายต่อท่านหรือโรงเรียนของท่านแต่ประการใด เพราะผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปศึกษาในภาพรวมเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอเจริญพรมา ณ โอกาสนี้

พระมหาฉัตรกฤษณ์ สุเมธ (ปัญญาพัฒนะนันท์)

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับข้อมูลจริงของท่าน

	เลขที่แบบสอบถาม.....	สำหรับผู้วิจัย
๑. เพศ	() ๑. ชาย () ๒. หญิง	☐
๒. อายุ	() ๑. ๑๑ - ๑๓ ปี () ๒. ๑๔ - ๑๖ ปี () ๓. ๑๗ - ๑๙ ปี	☐
๓. ชั้นเรียน	() ๑. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ () ๒. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ () ๓. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	☐

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติ ตามความเป็นจริง

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้					
๑	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้ เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน					
๒	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียน ให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข					
๓	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิด และแก้ปัญหาชีวิต					
๔	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ					
๕	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ สภาพแวดล้อมของนักเรียน					
๖	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระยากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน					
๗	หลักสูตรมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหา ความรู้เพิ่มเติม					
๘	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ ทัน					
	๒. ด้านการเรียนการสอน					
๑	มีวัตถุประสงค์การเรียนขาดความชัดเจน					
๒	ครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้ เหมาะสมกับเวลาเรียน					
๓	ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้					

๔	นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ					
๕	ผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ					
๖	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี					
๗	นักเรียนได้รับฝึคชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี					
๘	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน					
	๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียน					
๑	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๒	ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย					
๓	ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์					
๔	ครูจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม					
๕	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดในห้องเรียนได้					
๖	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้					
๗	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน					
๘	ครูได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
	๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน					
๑	ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน					

๒	ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ					
๓	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย					
๔	ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียน มาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา					
๕	การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนน้อย					
๖	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่ เรียนรู้					
๗	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง					
๘	ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิด วิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง					
	๕. ด้านการวัดและประเมินผล					
๑	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนโดยสอบวิชา พระพุทธศาสนา					
๒	ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วย การถามให้แสดงความคิดเห็น					
๓	ครูได้แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง					
๔	ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน					
๕	นักเรียนได้นำผล การประเมินของครูไปแก้ไข ปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๖	ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา					
๗	ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงาน เป็นทีม					
๘	การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับแผนการเรียน					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดให้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๑. ด้านหลักสูตรสาระการเรียนรู้

.....
.....
.....

๒. ด้านการเรียนการสอน

.....
.....
.....

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

.....
.....
.....

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

.....
.....
.....

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

.....
.....
.....

ขออนุโมทนาในความร่วมมือตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ /๓๒๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สมศักดิ์ บุญปุ

ด้วย พระมหาฉัตรกฤษณ์ ฉายา สุเมโธ นามสกุล ปัญญาพัฒนะนันท์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษามจร.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๒๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ

ด้วย พระมหาณัฐกฤษฏ์ ฉายา สุเมโธ นามสกุล ปัญญาพัฒนะนันท์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญป)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๒๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอมอบอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.นิเวศ วงศ์สุวรรณ

ด้วย พระมหาณัฐฤกษ์ ฉายา สุเมโธ นามสกุล ปัญญาพัฒนะนันท์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๒๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.มงคล คำมูล

ด้วย พระมหาณัฐฤกษ์ ฉายา สุเมโธ นามสกุล ปัญญาพัฒนะนันท์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามุ่งเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ การอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษากิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๑-๖๒๘-๕๖๖๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๒๓ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย ดุยอัครมย์

ด้วย พระมหาฉัตรกฤษณ์ ฉายา สุเมโธ นามสกุล ปัญญาพัฒนะนันท์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ การอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญบุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษากิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ก
หนังสือขออนุญาต
แจกแบบสอบถามเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๐๕

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วัดศรีสุทธาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
 โทร. / ๐๘๕-๐๖๘-๔๕๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

๑๖ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการพัฒนาเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเลา (ศิษย์เทพพิทักษ์อุทิศ)

ด้วย พระมหาฉัตรกฤษณ์ ฉายา สุเมโธ นามสกุล ปัญญาพัฒนะนันท์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๓๐๑๔๐๒๓๐๒ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดสอบเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ข

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๒๕๐

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุดาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘,๐๘-๔๑๐๔-๔๒๗๓

๒๓ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๒๐๐ ชุด

ด้วย พระมหาณัฐกฤษฏ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียน มัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร : STUDY OF LEARNING ANDTEACHING IN BUDDHIST SUBJECT SECONDARY SCHOOL IN BANGKUNTHIEN DISTRICT BANGKOK” ตาม หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	ประธานกรรมการ
๒. ผศ.ดร. สีน งามประโคน	กรรมการ
๓. ผศ.ดร. ชวาล ศิริวัฒน์	กรรมการ

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ให้ พระมหาณัฐกฤษฏ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์) ได้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญญ)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์
ผู้อำนวยการ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๒๕๐

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / Fax. ๐-๒-๔๓๓-๖๕๘๘,๐๘-๔๑๐๔-๔๒๗๓

๒๓ กันยายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗๐ ชุด

ด้วย พระมหาณัฐกฤษฏ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์) นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร : STUDY OF LEARNING AND TEACHING IN BUDDHIST SUBJECT SECONDARY SCHOOL IN BANGKUNTHIEN DISTRICT BANGKOK” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	ประธานกรรมการ
๒. ผศ.ดร. สีน งามประโคน	กรรมการ
๓. ผศ.ดร. ชวาล ศิริวัฒน์	กรรมการ

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ให้พระมหาณัฐกฤษฏ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์) ได้เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์

ผู้อำนวยการ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ง
ผลจากค่า try out

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธ
ศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.788	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	155.43	338.047	.081	.789
a2	155.43	338.323	.090	.788
a3	155.70	331.872	.344	.784
a4	155.63	332.999	.307	.785
a5	155.43	326.392	.549	.780
a6	155.40	331.834	.293	.784
a7	155.53	325.775	.469	.780
a8	155.50	321.017	.557	.777
b9	155.23	331.357	.305	.784

b10	155.37	321.757	.644	.777
b11	155.30	318.700	.682	.775
b12	155.40	324.110	.543	.779
b13	155.33	328.161	.494	.781
b14	155.77	319.151	.592	.776
b15	155.63	325.551	.543	.780
c16	155.50	332.603	.331	.784
c17	155.30	330.700	.374	.783
c18	155.53	326.120	.554	.780
c19	155.20	334.372	.245	.786
c20	155.37	326.792	.394	.781
c21	155.37	325.068	.428	.780
c22	155.43	326.599	.503	.780
c23	155.53	331.913	.350	.784
d24	155.57	320.116	.620	.776
d25	155.43	328.806	.490	.782
d26	155.40	325.076	.482	.780
d27	155.37	331.964	.279	.785
d28	155.20	329.545	.452	.782
d29	155.30	330.838	.368	.783
d30	155.47	326.257	.537	.780
d31	155.30	334.010	.264	.785
f32	155.33	334.299	.239	.786
f33	155.20	338.372	.067	.789
f34	155.47	327.637	.423	.782
f35	153.83	234.489	.218	.927
f36	155.30	319.390	.659	.776
f37	155.53	316.878	.648	.774
f38	155.40	331.903	.371	.784

f39	155.47	321.430	.643	.777
f40	155.40	320.800	.660	.776

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : พระมหาณัฐกฤษณ์ สุเมโธ (ปัญญาพัฒนะนันท์)
- เกิด** : วันศุกร์ที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๘
- ภูมิลำเนา** : บ้านกุดชุม ต.กุดชุม อ.กุดชุม จ.ยโสธร
- อุปสมบท** : วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ พัทธสีมา วัดเลา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- สังกัด** : วัดเลา เขตขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- การศึกษา** : นักธรรมชั้นเอก, ประโยค ๓
สำนักเรียนวัดบูรพารามใต้ อ.ทรายมูล จ.ยโสธร
: มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนทรายมูลปริยัติวิทยา วัดบูรพารามใต้ อ.ทรายมูล จ.ยโสธร
: พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาเอกการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- วันที่เข้าศึกษา** : ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑
- วันที่สำเร็จการศึกษา** : ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๕
- หน้าที่การงาน** : พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดเลา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : วัดเลา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์ ๐๘๖-๕๘๗-๘๐๖๕
Email: to.pongsak2528@hotmail.com